

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Jana Růžičková

**Obraz Commonwealthu ve Velké Británii
v letech 1991–2011**

Bakalářská práce

Praha 2011

Autor práce: **Jana Růžičková**

Vedoucí práce: **Mgr. Jan Váška**

Rok obhajoby: 2011

Bibliografický záznam

RŮŽIČKOVÁ, Jana. *Obraz Commonwealthu ve Velké Británii v letech 1991–2011*. Praha, 2011, 69 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Váška.

Abstrakt

Bakalářská práce „Obraz Commonwealthu ve Velké Británii v letech 1991–2011“ se zabývá mezinárodní organizací Commonwealth of Nations, jež se po druhé světové válce vyvinula z bývalého britského Impéria. Jedním z hlavních cílů práce je zrekonstruovat obraz této organizace v současné Velké Británii. Británie hrála při vzniku Commonwealthu klíčovou roli, avšak v průběhu 60. let 20. století se její postoje k organizaci začaly proměňovat a Británie se od ní začala tiše odvracet. Časově je práce vymezena od roku 1991, tedy od vydání stěžejního dokumentu Commonwealthu, tzv. Deklarace z Harare, po současnost. V první části práce je pomocí analýzy dokumentů a dalších, především primárních, zdrojů zrekonstruován obraz Commonwealthu u jednotlivých složek britské společnosti, tedy politiků, médií a veřejnosti, aby následně mohla práce odpovědět na klíčovou otázku, a to zdali tento obraz odpovídá realitě, a dokázala poukázat na oblasti, v nichž se obraz od reality odchyluje. Realita Commonwealthu je odvozována od jeho oficiálních dokumentů a odborné sekundární literatury. Práce se vedle rekonstrukce obrazu věnuje také obecnějším tématům, jako současná role Spojeného království v organizaci či debata o potenciálu Commonwealthu.

Abstract

Bachelor thesis “The Image of the Commonwealth in the United Kingdom, 1991–2011” deals with the international organization Commonwealth of Nations, which evolved from the former British Empire after the Second World War and one of the main objectives of this thesis is to reconstruct the image of the Commonwealth in the contemporary United Kingdom. The UK played a pivotal role within the time of the formation of the Commonwealth, but during the sixties the British approach towards the Commonwealth had changed and Britain quietly started to turn away from the organisation. The timeframe of this paper is defined from 1991, the year of publication of the Harare Declaration, to present. By analysing documents and other

mainly primary sources in the first section of this paper, the image of the Commonwealth is reconstructed from perspective of three elements of the British society, namely political scene, media and public. Consequently the crucial question whether the image of the Commonwealth corresponds with the reality is answered and areas where the image and the reality do not correspond are emphasised. The reality of the Commonwealth is derived from its official documents and special literature. Besides the reconstruction of the image the paper also deals with other more general topics such as the contemporary role of the United Kingdom in the Commonwealth or debate about the potential of the organisation.

Klíčová slova

Commonwealth, Velká Británie, Deklarace z Harare, obraz, politická scéna, média, veřejné mínění

Keywords

Commonwealth, Great Britain, Harare Declaration, image, political scene, media, public opinion

Rozsah práce: 91 733 znaků

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Zároveň souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia a potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného titulu.

V Praze dne 19. května 2011

Jana Růžičková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Mgr. Janu Váškovi za velmi cenné rady, podněty a připomínky a velmi vstřícný přístup. Děkuji také paní Lence Kalové za poskytnutí literatury.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Jana Růžičková

E-mail:

jana.ruzic@seznam.cz

Semestr:

LS 2010

Akademický rok:

2009/2010

Název práce:

Obraz Commonwealthu ve Velké Británii v letech 1991–2011

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

LS 2011

Vedoucí bakalářského semináře:

doc. PhDr. Michal Kubát PhD.

Vedoucí práce (není povinné):

Mgr. Jan Váška

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Organizaci Commonwealth of Nations se v našich médiích či literatuře nejvěnuje mnoho pozornosti, ačkoliv je tato organizace obecně prezentována jako významný aktér mezinárodního dění. Proto se nabízí otázka, jaká je její skutečná role, zdali není přeceňována a zdali to nejsou pouze Britové, kteří Commonwealth vnímají jako významnou instituci a staví na ní svou identitu.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

V práci chci konfrontovat proklamované cíle Společenství s reálnými výsledky činnosti této organizace. Na základě srovnání chci nalézt odpověď na otázku, jaká je skutečná role britského Společenství národů - do jaké míry se mu daří naplňovat své cíle a do jaké míry staví svou existenci na mýtu, kterým je obestřeno. Zároveň chci také zjistit, zdali odpovídá pohled britského veřejného mínění na Společenství národů realitě.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Práce se bude vztahovat především na současnou roli britského Společenství národů, které lze považovat za velmi jedinečné seskupení, jež svou formou nemá v dnešním světě obdoby. Zároveň je však nutné podotknout, že řadu úkolů, které si Společenství vytyčilo (jako je "budování demokracie" či "podpora lidských práv"), vykonávají i další organizace (např. OSN). Proto se nabízí otázka, zdali není existence Společenství národů přežitkem, který se Británie snaží zachovat, aby si alespoň částečně vynahradila svou ztracenou imperiální velikost, zmírnila důsledky rozpadu svého koloniálního panství a udržela si svou identitu. K nalezení odpovědi je zapotřebí zabývat se názory britských politiků, vlád, médií i obyčejných lidí, zjistit jak vnímají existenci Společenství a co od něj očekávají a následně srovnat tyto představy se skutečným stavem.

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

První část práce se bude věnovat představení Společenství - stručně bude popsána historie organizace a její vývoj. Vzhledem k tomu, že se práce má zabývat spíše současností než minulostí, bude při popisu kladen důraz především na období po roce 1945. V této části práce bude taktéž nastíněna struktura a dnešní způsoby fungování Společenství. Druhá část, kterou lze považovat za stěžejní, bude rozdělena na dva oddíly. První se bude zabývat obrazem Commonwealthu v Británii. Studium dokumentů, novinových zpráv a sekundární literatury se chci dozvědět, jak ke Společenství přistupují britští politici, média a veřejnost. V druhém oddíle chci na konkrétních případech srovnat obraz Commonwealthu s realitou a tím také

nalézt odpověď na otázku, zdali je Společenství nepostradatelný aktér či zdali je jeho důležitost pouze zbožným přáním.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Literatura:

FORD, K.; KATWALA, S.: Making the Commonwealth Matter, Interim Report, The Foreign Policy Centre 1999,

HRAD, M.: Co je Britské Společenství národů, SNPL, Praha 1961.

KITCHEN, M.: The British Empire and Commonwealth: A Short History, Macmillan Press Ltd., Basingstoke 1996.

McINTYRE, W.D.: The Significance of the Commonwealth, 1965-1990, Macmillan Academic and Professional Ltd., London 1991.

McINTYRE: A Guide to the Contemporary Commonwealth, Palgrave, Basingstoke, Hampshire 2001.

SHAW, T.M.: Commonwealth. Inter- and Non- state Contributions to Global Governance(Global Institutions), Routledge Global Institutions, Londýn 2008

SRINIVASAN, K.: The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth, Palgrave Macmillan, New York 2005.

Odborné články: (časopis Round Table)

Dokumenty Commonwealth (<http://www.thecommonwealth.org>):

Singapore Declaration Of Commonwealth Principles [online]. Commonwealth Secretariat, London 1971. Dostupné z:

<http://www.thecommonwealth.org/shared_asp_files/GFSR.asp?NodeID=141097>.

The Harare Commonwealth Declaration [online]. CHGOM, Harare 1991. Dostupné z:<<http://www.thecommonwealth.org/files/36123/FileName/harare.pdf>>.

Průzkum veřejného mínění "Commonwealth", 2.-4.3.2009., YouGov plc On behalf of Royal Commonwealth Society, 2009.

Podpis studenta a datum

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí bakalářského semináře

Garant oboru

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	10
ÚVOD.....	11
ROZBOR LITERATURY	13
1 HISTORICKÝ VÝVOJ COMMONWEALTHU A JEHO VZTAHŮ S BRITÁNIÍ.....	16
1.1 VÝVOJ DO PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY	16
1.2 PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA A MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ	16
1.3 DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA A POVÁLEČNÝ VÝVOJ	17
1.4 LONDÝNSKÁ DEKLARACE A MODERNÍ COMMONWEALTH.....	18
2 SOUČASNÝ COMMONWEALTH.....	20
2.1 HODNOTY COMMONWEALTHU	20
2.2 STRUKTURA A FUNGOVÁNÍ COMMONWEALTHU	21
3 VELKÁ BRITÁNIE A SOUČASNÝ COMMONWEALTH	23
3.1 OBRAZ COMMONWEALTHU NA BRITSKÉ POLITICKÉ SCÉNĚ.....	23
3.1.1 Konzervativní vláda Johna Majora (1990–1997)	23
3.1.2 Labouristická vláda Tonyho Blaira (1997–2007).....	25
3.1.3 Labouristická vláda Gordona Browna (2007–2010).....	27
3.1.4 Koaliční vláda v čele s Davidem Cameronem (od r. 2010)	29
3.1.5 Zhodnocení – oficiální obraz Commonwealthu na britské politické scéně	31
3.2 BRITSKÁ MÉDIA A COMMONWEALTH	33
3.3 BRITSKÁ VEŘEJNOST A COMMONWEALTH.....	37
4 SROVNÁNÍ BRITSKÉHO OBRAZU COMMONWEALTHU S REALITOU	40
4.1 ATRIBUTY COMMONWEALTHU	40
4.1.1 Unikátnost Commonwealthu	40
4.1.2 Problematika britského postavení	42
4.1.3 Význam Her Commonwealthu	43
4.1.4 Commonwealth jako ekonomický nástroj.....	45
4.1.5 Commonwealth jako nástroj demokracie	46
4.1.6 Commonwealth jako nástroj rozvojové politiky	48
4.1.7 Commonwealth jako nástroj britské zahraniční politiky	49
4.2 POLITICKÁ SCÉNA.....	50
4.3 MÉDIA	51
4.4 VEŘEJNOST.....	52
4.5 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ	53
ZÁVĚR	55
SUMMARY	58
POUŽITÁ LITERATURA.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	68
PŘÍLOHY	68

Seznam použitých zkratk

BRICS – hospodářské uskupení Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky

CFTC – Commonwealth Fund for Technical Cooperation (Fond Commonwealthu pro technickou spolupráci)

CMAG – Commonwealth Ministerial Action Group (Vládní akční skupina Společenství)

ComSec – Commonwealth Secretariat (Sekretariát Společenství)

DfID – Department for International Development (Oddělení pro mezinárodní rozvoj)

EHS – Evropské hospodářské společenství

ES – Evropská společenství

EU – Evropská unie

FAC – Foreign Affairs Committee (Výbor pro zahraniční záležitosti)

FCO – Foreign and Commonwealth Office (Ministerstvo zahraničních věcí Velké Británie)

CHOGM – Commonwealth Heads of Government Meeting (Setkání šéfů vlád členských zemí Společenství)

MMF – Mezinárodní měnový fond

NATO – North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)

OSN – Organizace spojených národů

RCS – Royal Commonwealth Society (Královská společnost Commonwealthu)

USA – United States of America (Spojené státy americké)

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá organizací Commonwealth of Nations, konkrétně jejím obrazem ve Velké Británii v letech 1991–2011. Commonwealth je uskupení, jež se vyvinulo z britského Impéria a již více než šedesát let představuje výraznou organizaci ovlivňující vztahy nejen mezi bývalými britskými koloniemi. Od většiny ostatních mezinárodních organizací se odlišuje mj. tím, že nevznikl s nějakým konkrétním účelem, naopak jeho role se neustále proměňovala a přizpůsobovala novým podmínkám. V minulosti přispěl Commonwealth mj. k pokojnému průběhu procesu dekolonizace a velkou měrou se zasadil o ukončení politiky apartheidu v Jižní Africe. Definovat jeho obecnou roli v současném světě však není jednoduchý úkol, a kolem Commonwealthu tak panuje řada mýtů a nejasností, které byly zároveň prvotní příčinou při výběru Commonwealthu jako tématu bakalářské práce.

Pozvolná přeměna Impéria v Commonwealth v období po roce 1949 umožnila Spojenému království udržet si vazby na bývalé kolonie i po dovršení procesu dekolonizace. V počátcích hrála Británie v rámci Commonwealthu vedoucí úlohu, avšak v průběhu 60. let 20. století přestali postupně britští politici i britská veřejnost jevit o imperiální otázky a o otázky související s Commonwealthem zájem, a Británie se tak z pozice vedoucího státu Commonwealthu začala posouvat na úroveň řadového člena. Pozice žádné jiné z členských zemí Commonwealthu nezaznamenala takto výraznou proměnu, což je hlavní důvod, proč je práce zpracovávána právě z pohledu Velké Británie.

V minulosti bylo Impérium, jakožto předchůdce dnešního Commonwealthu, integrální součástí britské zahraniční politiky, významným prvkem britské národní identity a zároveň oblíbeným tématem médií. Jak již bylo řečeno, od počátku 60. let 20. století začal Commonwealth v povědomí britské společnosti ustupovat do pozadí a jeho obraz v Británii se začal ve srovnání s obrazem bývalého Impéria měnit. S tímto procesem souvisí i hlavní náplň této práce, jíž je rekonstrukce současného britského obrazu Commonwealthu a jeho následné konfrontování s realitou. Pojmem současný je v práci označováno období mezi léty 1991–2011. Toto časové vymezení vyplývá z faktu, že právě v roce 1991 byla vydána nejaktuálnější deklarace definující cíle a roli Commonwealthu, tzv. Deklarace z Harare. Tento rok je tudíž možné považovat za jedno ze stěžejních dat v historii organizace, a období let 1991–2011 tak zároveň tvoří

nejmodernější etapu v jejím vývoji. Důvodem, proč se práce věnuje právě současnosti a ne tolik minulosti vztahů Británie ke Commonwealthu, je především skutečnost, že historický vývoj těchto vztahů je, na rozdíl od současného stavu, dobře zpracován.

Cílem práce tedy je jednak zrekonstruovat současný britský obraz Commonwealthu, odpovédět na otázku, zdali tento obraz odpovídá realitě a zároveň případně poukázat na hlavní oblasti, v nichž se obraz od reality odchyluje. Práce by vedle zmapování obrazu Commonwealthu měla zároveň z britského hlediska přispět do debaty o roli a významu Commonwealthu, která jej, především v posledních dvou desetiletích, provází.

Z metodologického hlediska je práce jednopřípadová studie s komparativními prvky, založená na empiricko-analytickém přístupu. Jedná se o tzv. jedinečnou případovou studii, jejímž cílem je detailní prozkoumání daného případu.¹ Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První z nich stručně nastiňuje výše zmíněný historický vývoj vztahů mezi Velkou Británií a Commonwealthem. Druhá kapitola představuje současný Commonwealth, způsob jeho fungování a jeho základní cíle a hodnoty. Třetí a čtvrtou kapitolu je možné hodnotit jako stěžejní části práce. Cílem třetí kapitoly je zrekonstruovat obraz Commonwealthu v současné Británii a poukázat na atributy obrazu, které se v souvislosti s Commonwealthem u britské společnosti vyskytují nejčastěji. Obraz je rekonstruován zvláště pro jednotlivé složky britské společnosti, kterými jsou britská politická scéna, britská média a britská veřejnost. Toto dělení vyplývá především z předpokladu, že každé z těchto složek společnosti se dostává o Commonwealthu odlišných informací, každá k němu má ze své podstaty jiný vztah, každá s ním má jiné zkušenosti, a tudíž se jednotlivé obrazy na úrovni těchto tří složek mohou odlišovat. Obraz je rekonstruován na základě předem stanovených parametrů. Tyto parametry jsou rozděleny do tří rovin, které se zabývají jednak vnějšími charakteristikami, jednak kontextuálními charakteristikami a jednak obsahovými charakteristikami jednotlivých zdrojů. Za účelem rekonstrukce obrazu je v této kapitole používána především metoda obsahové a diskursivní analýzy. První metoda analýzy umožňuje rozbor obsahu jednotlivých oficiálních dokumentů, projevů, respektive novinových článků, z nichž kapitola čerpá, a jejím účelem je zjistit, v jakém kontextu se o Commonwealthu ve Velké Británii hovoří. Popsání způsobu, jakým je obraz Commonwealthu konstruován, je následně předmětem diskursivní analýzy těchto textů.

¹ DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 29–34.

Hlavním kritériem při výběru pramenů je snaha o zahrnutí všech relevantních aktérů a zachycení převládajících názorů na organizaci; práce si neklade za cíl poskytnout vyčerpávající analýzu zdrojů. Ve čtvrté, poslední, kapitole je zrekonstruovaný obraz následně porovnán pomocí srovnávací analýzy s reálným stavem Commonwealthu, jež je definován na základě rozboru odborné literatury. Kapitola nejprve srovnává správnost jednotlivých atributů získaných rekonstrukcí obrazu s realitou a následně obecněji hodnotí správnost obrazu u jednotlivých složek společnosti.

Co se týká terminologie, je v této práci jako ekvivalent k pojmu Commonwealth užíváno českého označení Společenství (ve smyslu Společenství národů), popřípadě pojmu organizace. Stěžejní pojem „obraz“ je v práci definován jako „pojetí osoby, produktu, instituce atp., které je zastáváno veřejným míněním a které je mnohdy úmyslně tvořeno či upravováno publicitou, reklamou, propagací atp.“² Pojmy související s Commonwealthem, které jsou v českém jazyce zavedené, jsou v práci užívány v češtině s uvedením anglického originálu při prvním výskytu. Ostatní pojmy, pro něž není ustálený český ekvivalent, jsou naopak používány v originální formě a při prvním výskytu je uveden jejich český překlad. Název Spojené království Velké Británie a Severního Irska je v práci z důvodu rozsahu nahrazováno buď označením Velká Británie, Británie anebo Spojené království.

Rozbor literatury

Problematikou Commonwealthu se v českém prostředí mnoho autorů nezabývá a literatura související s tímto tématem se omezuje jen na několik málo titulů. Převážná většina sekundárních zdrojů využitých v této práci je tudíž v původním anglickém jazyce. Část těchto zdrojů je dostupná v pražských knihovnách, především v Knihovně společenských věd T. G. Masaryka v Jinonicích či v Národní knihovně v Klementinu. Část jich byla získána ze zahraničních knihkupectví či archivů a část mi byla poskytnuta bývalou studentkou IMS, paní Lenkou Kalovou.

Vedle knih je v práci využito také řady odborných článků publikovaných především v časopise *Round Table*, který se již od počátku 20. století zabývá analýzou událostí týkajících se britského Impéria, respektive Commonwealthu, a do nějž přispívá řada předních odborníků na Commonwealth.

² DANESI, Marcel. *Encyclopaedic Dictionary of Semiotics, Media and Communication*. Toronto: University of Toronto Press Inc., 2000, s. 117.

Vzhledem k časové aktuálnosti není zatím téma této bakalářské práce v řadě aspektů v rámci sekundární literatury příliš podrobně zpracováno. Některé části práce jsou tudíž založeny především na primárních zdrojích, jež jsou ale vždy sekundární literaturou doplněny a podloženy. Pro podrobnější představení je možné zdroje rozdělit podle jednotlivých kapitol.

První kapitola práce, zabývající se historickým vývojem Commonwealthu a jeho vztahů s Velkou Británií, vychází především ze dvou publikací, jež byly přeloženy do českého jazyka. Jedná se o tituly *Impérium: britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti* Denise Judda a *Britské impérium: cesta k modernímu světu* Nialla Fergusona, které se podrobně věnují historickému vývoji britského Impéria.

Druhá kapitola, pojednávající o současném Commonwealthu, je založena jednak na informacích získaných z encyklopedií *International Organizations: A dictionary and directory*, jejímž autorem je Giuseppe Schiavone, a *Dictionary of the British Empire and Commonwealth* Alana Palmera, jednak na informacích z oficiálních internetových stránek Sekretariátu Commonwealthu a jednak na významných dokumentech organizace.

Kapitola rekonstruující obraz Commonwealthu ve Velké Británii čerpá především z primárních zdrojů. Část zabývající se politickou scénou je založena na projevech a prohlášeních klíčových britských politiků a na soudobých oficiálních dokumentech jako jsou zprávy ministerstva zahraničí nebo volební, respektive vládní, programy nejvýznamnějších politických stran. Velmi důležitá je pro tuto kapitolu analýza *The Future Role of the Commonwealth*, vypracovaná na přelomu let 1995/96 Výborem pro zahraniční záležitosti Dolní sněmovny Parlamentu Spojeného království (Foreign Affairs Committee, FAC). Tato analýza se zabývá stavem vzájemných vztahů mezi Spojeným královstvím a Commonwealthem, je dostupná v archivech britského Parlamentu a byla vypracována na základě nekolikaměsíčního šetření. Její součástí je množství záznamů o průběhu šetření, projevů, komentářů a písemných prohlášení řady významných britských politiků. Ze sekundárních zdrojů jsou pro tuto kapitolu významné dvě práce britského politologa Paula Williamse. Jedná se jednak o knihu *British Foreign Policy under New Labour* a jednak o odborný článek *Blair's Britain and the Commonwealth*, které nabízejí množství zajímavých poznatků o vztazích Británie ke Commonwealthu nejen v období vlády Tonyho Blaira. Informace doplňuje také publikace autorů Kate Ford a Sundera Katwaly *Making the Commonwealth Matter*, která se kriticky vyjadřuje ke stavu fungování organizace a je hojně využívána

i ve čtvrté kapitole této práce. Část třetí kapitoly zabývající se rekonstrukcí mediálního obrazu Commonwealthu vychází především z obsahové analýzy listů *The Guardian* a *The Telegraph* a je podložena informacemi z publikace *Reinventing the Commonwealth*, jejímiž autory jsou taktéž Kate Ford a Sunder Katwala, a která dále rozpracovává téma kritického hodnocení role organizace a navrhuje její reformu. V kapitole je také použit odborný článek publicisty Michaela Holmana *British Media and the Commonwealth*, zabývající se právě obrazem Commonwealthu na britské mediální scéně. Poslední část třetí kapitoly, pojednávající o obrazu Commonwealthu na úrovni britské společnosti, je založena na řadě průzkumů veřejného mínění a je doplněna množstvím odborných článků a další sekundární literatury.

Poslední kapitola práce je, na rozdíl od kapitoly předchozí, založena především na zdrojích sekundárních. Mezi ty hlavní patří již zmiňované práce autorů Kate Ford a Sundera Katwaly, dále publikace Davida McIntyrea *A Guide To the Contemporary Commonwealth*, která nabízí velmi srozumitelné představení fungování organizace. Důležitá je pro tuto kapitolu také práce Timothy M. Shawa *Commonwealth: inter- and non-state contributions to the global governance*, jež obsahuje podrobný popis struktury Commonwealthu a důležitou analýzu jeho vnitřního fungování. Z autorů nelze opomenout ani Krishnana Srinivasana, bývalého zástupce generálního tajemníka Commonwealthu, jež je autorem titulu *The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth*, který nabízí další detailní náhled do nitra organizace a poměrně podrobně se zabývá i vztahem britské společnosti k ní. V kapitole bylo taktéž použito množství dokumentů souvisejících s projektem Commonwealth Conversation, který na přelomu let 2009 a 2010 pořádala Royal Commonwealth Society (RCS) k příležitosti 60. výročí Londýnské deklarace, a který si kladl za cíl analyzovat vztahy mezi Commonwealthem a jeho obyvateli.³

Z dalších relevantních titulů stojí za zmínku aktuální a navíc česká práce kolektivu autorů pod vedením Davida Šance a Marka Ženíška *Commonwealth z perspektivy politické vědy*, jež vyšla v roce 2008. Tato publikace je především komparací politických systémů několika členských zemí Commonwealthu, ale v úvodních kapitolách nabízí, v českém jazyce jedinečný, přehled historie a současného fungování organizace. Na základě překladů užívaných v této publikaci je v bakalářské práci použita většina odborných pojmů.

³ The Royal Commonwealth Society – Královská společnost Commonwealthu, jedna z asociací přidružených ke Commonwealthu.

1 Historický vývoj Commonwealthu a jeho vztahů s Británií

1.1 Vývoj do první světové války

Uvolňování vazeb mezi Británií a některými jejími koloniemi, dosud založených na plné nadřazenosti mateřské země, je možné pozorovat od 1. poloviny 19. století. Zásadním mezníkem v tomto vývoji jsou léta 1837–1839. V jejich průběhu došlo k povstání ve frankofonní části Britské severní Ameriky (dnešní Kanady) a britská vláda, poučená z vývoje ve třinácti amerických osadách, začala hledat kompromisní cestu k uklidnění situace. Do Kanady byla proto vyslána komise vedená lordem Durhamem, jejímž úkolem bylo analyzovat stav a navrhnout řešení, které by zabránilo další eskalaci konfliktu. Výsledkem práce komise byla tzv. Durhamova zpráva z roku 1839 doporučující ustavení samosprávy. Tato zpráva, která je dodnes považována za důležitý zvrat v ústavně-právních vztazích mezi Británií a zeměmi Impéria, následně vedla k ustavení Kanadského dominia v roce 1867.⁴ Status dominia zaručoval jednak vnitřní samosprávu provincie a jednak větší samostatnost v oblasti zahraniční politiky a vedle Kanady jej v následujících letech získaly i ostatní „bílé“ kolonie.⁵

V duchu změn, které Impérium v druhé polovině 19. století provázely, bylo v roce 1884 poprvé k jeho označení použito pojmu Společenství národů (Commonwealth of Nations), což odkazovalo na proměnu vztahů mezi mateřskou zemí a „bílými“ koloniemi.⁶ Avšak předtím, než se britské Impérium skutečně vyvinulo do formy společenství navzájem rovných národů, prodělalo celou řadu změn a ke konkrétnějšímu zpracování konceptu společenství došlo až ve 20. letech 20. století v reakci na události první světové války.⁷

1.2 První světová válka a meziválečné období

Po vypuknutí velké války mobilizovala Británie také své imperiální síly a obyvatelstvo jejích kolonií bylo do boje aktivně zapojeno. Důsledkem války pro Británii bylo na jedné straně další rozšíření jejího koloniálního panství, na druhé straně ale také růst nákladů spojených s jeho existencí. První světová válka přinesla též změnu

⁴ JUDD, Denis. *Impérium: britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti*. Praha: BB art, 1999, s. 73–78.

⁵ Status získaly postupně Austrálie (1901), Nový Zéland (1907), Jižní Afrika (1910) a po první světové válce Irský svobodný stát (1922).

⁶ ROMANCOV, Michael. Commonwealth – vznik a vývoj. In: ŠANC, David, ŽENÍŠEK, Marek a kol. *Commonwealth. Z perspektivy politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 22.

⁷ MAITLAND, Donald. Britain, the Commonwealth and Europe: an Overview. In: MAY, Alex (ed.). *Britain, the Commonwealth and Europe: The Commonwealth and Britain's Applications to Join the European Communities*. New York: Palgrave Macmillan, 2001, s. 1.

postoje Britů vůči Impériu samotnému – poprvé se v souvislosti s ním začaly mezi elitou objevovat pochybnosti a kritika, které je možné vysledovat mj. v dobové literatuře.⁸

Po válce doznal změn i charakter vztahů mezi mateřskou zemí a dominií, která sehrála v průběhu vítězné války významnou roli, a tudíž posílila své pozice. Právě v meziválečném období můžeme v rámci britského koloniálního panství pozorovat první rysy vztahů mezi suverénními státy. Významným milníkem tohoto vývoje se stala především tzv. Balfourova deklarace z podzimu 1926, která byla vypracována tehdejším ministrem zahraničí lordem Balfourem. Dominia v ní byla označena za „autonomní společenství v rámci britského Impéria, která jsou si rovna ve svém statusu a nejsou nijak podřízena jedno druhému v žádném z aspektů svých domácích či zahraničních záležitostí, i když jsou sjednocena společnou věrností Koruně a volně spojena jako členové Britského společenství národů.“⁹ Tato formulace byla legalizována v roce 1931 tzv. Westminsterským statutem, který tak formálně, i když nadále s určitými omezeními, zakotvil samostatnost dominií v oblasti vnitřní i zahraniční politiky a také jejich rovnoprávnost s Velkou Británií a v následujících letech umožnil přetvoření bývalého Impéria na Britský Commonwealth.¹⁰

1.3 Druhá světová válka a poválečný vývoj

V průběhu druhé světové války sice pomohly země Impéria z ekonomického hlediska Británii ve větší míře, než v první světové válce, reakce některých z nich nicméně byla, mj. vlivem silícího nacionalismu, ve srovnání s předešlým konfliktem výrazně zdrženlivější. Irský svobodný stát se dokonce přiklonil k neutralitě. Velmi záporné reakce se Britům dostalo v Indii, která odmítla své vtažení do války a reagovala násilnými protesty; nepokoje byly sice potlačeny, ale jasně ukázaly, že stav britské imperiální politiky není dále udržitelný.¹¹ Na Británii byl vyvíjen tlak nejen zevnitř Impéria, ale i zvnějšku. Hlavní britský spojenec, Spojené státy americké (USA), se v duchu své tradice v boji za nezávislost stavěl jednoznačně proti myšlenkám kolonialismu. Navíc národní hnutí v jednotlivých zemích Impéria sílila a i mezi britskými politiky, především těmi stojícími na levé části politického spektra, se šířilo

⁸ FERGUSON, Niall. *Britské impérium: cesta k modernímu světu*. Praha: Prostor, 2007, s. 322–340.

⁹ *Balfour Declaration 1926* [online]. 1926. Dostupné z:

http://www.foundingdocs.gov.au/resources/transcripts/cth11_doc_1926.pdf. Staženo 23.2.2011.

¹⁰ HRAD, Miloslav. *Co je Britské společenství národů*. Praha: SNPL, 1961, s. 10–14.

¹¹ JUDD, Denis. c. d., s. 325–332.

přesvědčení o nesprávnosti britské imperiální politiky.¹² Po válce tak následovaly výrazné změny a další rozvolňování vztahů s Impériem. Britská politická elita byla nucena si uvědomit, že v dané situaci není možné koloniální panství nadále udržovat a financovat jej. Staré Impérium, v němž většina obyvatel podléhala cizí britské nadvládě, se v nadcházejících letech proměnilo ve společenství zcela nezávislých, suverénních států,¹³ i když s úzkými vazbami na Británii v rámci nově vznikajícího Commonwealthu.¹⁴

1.4 Londýnská deklarace a moderní Commonwealth

Základním mezníkem ve vývoji moderního Commonwealthu se stalo přijetí Londýnské deklarace v roce 1949.¹⁵ Její obsah nabídl řešení institucionální krize, ve které se Britské Společenství ve druhé polovině 40. let ocitlo a umožnil pokračovat Indii ve svém členství v Commonwealthu i po přijetí republikánské formy vlády, což odporovalo dosud zavedeným zvyklostem. Vývoj v Indii vydláždil cestu i dalším zemím, které se v následujících letech vydaly cestou státní suverenity v rámci Společenství. Z jeho názvu bylo v důsledku probíhajících změn vypuštěno přízvisko „britský“ jako symbol vzájemné rovnosti všech členů.¹⁶

Vztahy Británie ke Commonwealthu se v následujících letech začaly postupně proměňovat, i když změny, ke kterým došlo na přelomu 40. a 50. let, nevyvolaly na britské politické scéně nebo mezi britskou veřejností výraznější otřesy. Tento klidný odklon od bývalého Impéria byl umožněn právě díky existenci Commonwealthu. Díky němu bylo možné nadále uchovat představu o velmocenské pozici Británie, prezentovat svou porážku na imperiálním poli jako pozitivum a udržet dosavadní, především finanční, svazky v téměř nedotčené podobě.¹⁷

Zlom na cestě k definitivnímu konci imperiální politiky Velké Británie znamenala Suezská krize roku 1956. V důsledku vývoje se tehdejší konzervativní vláda Harolda Macmillana zcela přiklonila k přesvědčení o nevyhnutelnosti dekolonizace

¹² Tamtéž, s. 368.

¹³ V roce 1947 byla vyhlášena nezávislost Indie a Pákistánu. Oba státy, které zároveň s nezávislostí získaly i statut dominia, se v zápětí staly členy Britského společenství národů a byly později následovány dalšími zeměmi.

¹⁴ WHEARE, Kenneth Clinton. Is the British Commonwealth Withering Away? *The American Political Science Review*. 1950, Vol. 44, No. 3, s. 546. Dostupné z: <<http://www.jstor.org>>.

¹⁵ *The London Declaration* [online]. Londýn, 1949. Dostupné z:

<<http://www.thecommonwealth.org/files/214257/FileName/TheLondonDeclaration1949.pdf>>. Staženo 27.2.2011.

¹⁶ SRINIVASAN, Krishnan. *The Commonwealth Yesterday and Today*. Přednáška na Institute of Social Studies. Hague: Institute of Social Studies, 1991, s. 3.

¹⁷ BULL, Hedley. What is the Commonwealth. *World Politics*. 1959, Vol. 11, No. 4, s. 583, 586. Dostupné z: <<http://www.jstor.org>>.

a v následujících letech dosáhla většina států bývalého Impéria nezávislosti.¹⁸ Udržování Impéria bylo nadále finančně i politicky neúnosné a přestalo hrát roli pro zajištění britských klíčových zájmů, které se začaly orientovat více do Evropy, směrem k nově vytvořenému EHS (Evropské hospodářské společenství).¹⁹ Britská vláda sice nadále prezentovala Commonwealth jako významný nástroj, o který je třeba pečovat a přesvědčovala veřejnost i ostatní státy Commonwealthu, že mezi vstupem Británie do EHS a její budoucí rolí v Commonwealthu není žádný rozpor.²⁰ Faktem ale je, že v první polovině 60. let můžeme pozorovat odklon od pozornosti vůči Společenství a větší soustředění Velké Británie na Evropu. V atmosféře klesajícího zájmu Londýna o Commonwealth byl společným rozhodnutím představitelů Commonwealthu ustaven v roce 1965 nový orgán, Sekretariát Společenství. Došlo tak k celkové přeměně organizace, která se tudíž stala skutečně mezinárodní, neboť její administrativa již nebyla pouze v britských rukách.²¹

V 60. letech tak význam Velké Británie ve Společenství klesl; Londýn si sice nad ostatními metropolemi udržel pozici „prvního mezi rovnými“, ale nemohl již žádným způsobem vykonávat nad ostatními členskými státy moc, pokud se nechtěl vystavovat kritice z imperiálního jednání.²² I po omezení britské role se však Commonwealth nadále projevoval aktivně na mezinárodním poli a v roce 1971 byla na Setkání šéfů vlád členských zemí Společenství v Singapuru vydána Deklarace principů Společenství (tzv. Singapurská deklarace), která se stala formálním základem pro definování vztahů mezi jednotlivými členy Společenství a jeho role ve světě.²³ V následujících dekádách sehrál Commonwealth mj. výraznou roli při řešení problematiky jihoafrického apartheidu či rhodeské otázky.

¹⁸ JUDD, Denis. c. d., s. 370–380.

¹⁹ SANDERS, David. *Losing an Empire, Finding a Role: British Foreign Policy since 1945*. Basingstoke: Macmillan Education, 1990, s. 131–134.

²⁰ MACMILLAN, Harold. Britain, Europe and the Commonwealth. *Vital Speeches of the Day*. 1957, Vol. 23, Issue 20, s. 614. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

²¹ McINTYRE, William David. *A Guide To the Contemporary Commonwealth*, New York: Palgrave Macmillan, 2001, s. 21–22.

²² JUDD, Denis: c. d., s. 391–399.

²³ CHOGM. *Singapore Declaration of Commonwealth Principles* [online]. Singapur, 1971. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/shared_asp_files/GFSR.asp?NodeID=141097>. Staženo 24.10.2010.

2 Současný Commonwealth

Commonwealth je organizace sdružující 54 zemí z celého světa.²⁴ Deklarace principů Společenství z roku 1971 jej definuje jako „volné sdružení nezávislých a suverénních států (...), které konzultují a spolupracují ve společném zájmu svých obyvatel a v zájmu podpory mezinárodního porozumění a světového míru.“²⁵ Většinu jeho členů (s výjimkou Mozambiku a Rwandy) pojí historické vazby na britské Impérium, z něhož se Commonwealth vyvinul.²⁶

2.1 Hodnoty Commonwealthu

Commonwealth jako organizace nedisponuje žádnou zakládací smlouvou či chartou; spolupráce mezi jeho členy je spíše než na striktních pravidlech založena na konzultacích a kooperaci, které nicméně vycházejí z celé řady dokumentů.²⁷ Mezi ty nejdůležitější patří Singapurská deklarace z r. 1971 a Deklarace z Harare z r. 1991. Tyto dva dokumenty tvoří jakousi „morální chartu“ Společenství a definují základní hodnoty a cíle, jež by měli jeho členové dodržovat.²⁸ Singapurská deklarace se hlásila především k demokracii, lidským právům, osobním svobodám, právnímu státu a vzhledem k době svého vzniku kladla, také velký důraz na rasovou rovnost a odmítnutí kolonialismu. O dvacet let později potvrdila Deklarace z Harare význam těchto původních hodnot a navíc je obohatila o atributy odrážející novou atmosféru ve světě, jako jsou ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj, pomoc malým státům²⁹ atp.³⁰

Problémem těchto deklarací však byla jejich nezávaznost a dlouhotrvající absence jakýchkoliv nástrojů, které by mohly přimět členské státy k naplňování základních hodnot Společenství. „Bezzubost“ organizace částečně oslabil tzv. Millbrook Commonwealth Action Programme z r. 1995,³¹ který ustavil tzv. Commonwealth Ministerial Action Group (CMAG).³² Tato skupina, složená z generálního tajemníka Společenství a ministrů zahraničních věcí devíti vybraných členských států, kteří jsou

²⁴ Viz příloha č. 3 – seznam členských zemí Commonwealthu.

²⁵ CHOGM. *Singapore...*

²⁶ Commonwealth Secretariat. *The Commonwealth* [online]. Dostupné z:

<http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/the_commonwealth/>. Staženo 27.2.2011.

²⁷ SCHIAVONE, Giuseppe. *International Organizations: A dictionary and directory*. New York: Palgrave MacMillan, 2005, s. 75.

²⁸ SRINIVASAN, Krishnan. *The Commonwealth...*, s. 5.

²⁹ Malé státy (small states) definuje Sekretariát Commonwealthu jako země s populací menší než 1,5 milionu, které jsou ve svém rozvoji vystaveny zvláštním problémům, vycházejícím právě z jejich velikosti a kapacity (Zdroj: <<http://www.thecommonwealth.org/Internal/190628/190656/faqs/>>. Staženo 27.2.2011).

³⁰ CHOGM. *The Harare Commonwealth Declaration* [online]. Harare, Zimbabwe, 1991. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealth.org/files/36123/FileName/harare.pdf>>. Staženo 24.10.2010.

³¹ Millbroocký akční program Společenství.

³² Vládní akční skupina Společenství.

v této funkci pravidelně každé dva roky obměňování, má za úkol „zabývat se závažnými nebo dlouhodobými případy porušování Deklarace z Harare, které odporují základním principům Commonwealthu“ a navrhnout opatření, která těmto potížím zabrání.³³

2.2 *Struktura a fungování Commonwealthu*

V čele Commonwealthu stojí britská královna jakožto „symbol volného svazku mezi členskými státy,“ přičemž tato její pozice byla definována na základě Londýnské deklarace z r. 1949.³⁴ Hlavním orgánem Commonwealthu jsou tzv. Setkání šéfů vlád členských zemí Společenství (Commonwealth Heads of Government Meeting, CHOGM), které se vyvinuly z původních imperiálních konferencí.³⁵ První CHOGM se sešel roku 1971 v Singapuru, a právě v jeho průběhu byla přijata výše zmiňovaná Singapurská deklarace. Setkání se konají pravidelně každé dva roky v různých městech Commonwealthu, trvají zpravidla několik dní a vedle šéfů vlád členských zemí se jich účastní i královna. Jejich cílem je formulování politiky organizace a určení hlavních směrů činnosti pro nadcházející období. Na setkáních se nehlasuje – rozhodnutí plynoucí z CHOGM vycházejí z diskuse a jsou vždy formulována na základě konsensu, což je jedna ze základních charakteristických vlastností Společenství. Ve dvouletém období mezi jednotlivými setkáními předsedů vlád zastává hlavní koordinační, organizační a administrativní úlohy Sekretariát Společenství (Commonwealth Secretariat, ComSec). Byl založen v roce 1965, v jeho čele stojí generální tajemník a sídlí v Londýně.³⁶ Jeho chod je financován z příspěvků členských zemí,³⁷ nicméně celkový rozpočet Sekretariátu je velmi střídmy.³⁸ Skrze Sekretariát je dále financována řada ostatních orgánů Společenství – mezi ty nejvýznamnější se řadí například Fond Commonwealthu pro technickou spolupráci (Commonwealth Fund for Technical Cooperation, CFTC), který byl založen v roce 1971 a zprostředkovává odbornou spolupráci mezi jednotlivými členskými zeměmi Společenství.³⁹

³³ CHOGM. *Millbrook Commonwealth Action Programme on the Harare Declaration* [online]. Milbrook, Nový Zéland, 1995. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/shared_asp_files/GFSR.asp?NodeID=141096>. Staženo 10.11.2010.

³⁴ *The London Declaration* [online]. Londýn, 1949 Dostupné z: <<http://www.thecommonwealth.org/files/214257/FileName/TheLondonDeclaration1949.pdf>>. Staženo 27.2.2011.

³⁵ PALMER, Alan Warwick. *Dictionary of the British Empire and Commonwealth*. Murray: London, 1996, s. 92, 196–197.

³⁶ SCHIAVONE, Giuseppe. c. d., s. 77.

³⁷ Britský příspěvek činí zpravidla 30 % celkového rozpočtu Sekretariátu.

³⁸ Pohybuje se okolo 15 milionů £ ročně (Zdroj:

<<http://www.thecommonwealth.org/Internal/190945/34492/funding/>>. Staženo 24.4.2011).

³⁹ Commonwealth Secretariat. *Commonwealth Fund for Technical Co-operation* [online]. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/Internal/158192/158185/about_the_cftc/>. Staženo 24.4.2011.

Jedním z dalších specifických rysů Commonwealthu je fakt, že jeho činnost není založena pouze na vztazích na nejvyšší politické úrovni. Naopak existence Commonwealthu do značné míry staví na velkém množství vazeb v rámci tzv. People's Commonwealth,⁴⁰ jež je tvořen množstvím nejrůznějších neziskových organizací. Tyto neziskové organizace působící „zdola“, které jsou financovány skrze Nadaci Společenství (Commonwealth Foundation), podporují činnost Commonwealthu v nejrůznějších oblastech a napomáhají tak rozvoji spolupráce mezi jeho obyvateli. Do této kategorie spadá mj. i Federace Her Commonwealthu (Commonwealth Games Federation), která každé čtyři roky pořádá Hry Commonwealthu (Commonwealth Games), obdobu Olympijských her.⁴¹

⁴⁰ Lidové Společenství.

⁴¹ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making the Commonwealth Matter, Interim Report*. London: The Foreign Policy Centre, 1999, s. 15–16.

3 Velká Británie a současný Commonwealth

3.1 *Obraz Commonwealthu na britské politické scéně*

Cílem této kapitoly je zrekonstruovat oficiální obraz Commonwealthu na úrovni vrcholné britské politické scény. Do analýzy jsou zařazeny postoje těch politických subjektů, které mají, respektive měly, výrazný vliv na formování britské zahraniční politiky v jednotlivých obdobích. Při výběru textů byla zohledňována především jejich reprezentativnost, a to tak, aby na jejich základě bylo možné postihnout celé zkoumané období, zahrnout vládnoucí strany a zmapovat postoje hlavních aktérů britské zahraniční politiky.

Kapitola je rozčleněna na čtyři části, které odpovídají funkčním obdobím jednotlivých britských premiérů v průběhu posledních dvaceti let. Důvodem této periodizace je snaha demonstrovat, jak se obraz Commonwealthu v Británii v souvislosti se změnami na vnitřní politické scéně případně měnil.

Britská královna jako politický subjekt není do rekonstrukce obrazu Commonwealthu na úrovni britské politické scény zahrnuta. Názory Alžběty II. na Společenství vycházejí přirozeně především z jejího titulu hlavy Commonwealthu, a tudíž lze její postoje ke Společenství z pozice britské královny jen těžko odvozovat.

3.1.1 **Konzervativní vláda Johna Majora (1990–1997)**

Počátek 90. let 20. století je v historii Commonwealthu hodnocen jako období jeho renesance, a to jak ve sféře jeho činnosti, tak v přístupu britských (a jiných) politiků k němu. Právě v této době proběhla v souvislosti se Společenstvím řada významných událostí – byl vypracován nový ideový dokument Společenství, Deklarace z Harare; kvůli porušování těchto nově definovaných principů byli suspendováni dva jeho členové;⁴² po ukončení apartheidu bylo v roce 1994 obnoveno členství Jižní Afriky; byl založen nový orgán Společenství, tzv. CMAG, a postupně začala vznikat síť neziskových organizací a sdružení tvořících tzv. People's Commonwealth.

⁴² V roce 1995 byla suspendována Nigérie (její členství bylo obnoveno v roce 1997) a v roce 1997 Pákistán (členství obnoveno v roce 2004).

I ve Velké Británii je možné v tomto období pozorovat post-thatcherovské probouzení zájmu Commonwealth, který byl v posledním desetiletí spíše upozadován.⁴³ Tento obrat vycházel z několika zdrojů a následně vedl k pokusu o prozkoumání a nové definování britské role v Commonwealthu. Mezi tyto zdroje je možné řadit jednak probíhající změny související s rozpadem východního bloku a ukončením studené války. Dalším ze zdrojů změn byly komplikace ve vztahu k postupující evropské integraci, které se objevily na počátku 90. let 20. století. Tyto komplikace, které souvisely především s problematikou ratifikace Maastrichtské smlouvy a jejími politickými i ekonomickými dopady na Velkou Británii, vytvořily prostor pro Commonwealth a pro obnovení vztahů s ním v nové, především ekonomické, podobě.⁴⁴ V neposlední řadě souvisí oživení zájmu Londýna o Commonwealth s již výše zmiňovaným ukončením politiky apartheidu v Jižní Africe. Tento problém zatěžoval Společenství a vztahy mezi jeho členy po několik desítek let a jeho vyřešení vedlo k obnovení jednoty mezi členskými zeměmi, uvolnilo kapacitu pro definování nových cílů, umožnilo celkové ozdravení organizace a vedlo tak k novému zájmu Británie o angažmá v ní.⁴⁵

V rámci tohoto vývoje byla vypracována celá řada analýz týkajících se právě vztahů Británie a Commonwealthu⁴⁶ a Společenství se dostalo i do pole zájmu některých britských politiků a diplomatů.⁴⁷ Jedním z hlavních závěrů tohoto nebývalého zájmu bylo zjištění výrazného ekonomického potenciálu Společenství pro Velkou Británii, který vychází z tzv. faktoru Commonwealthu.⁴⁸ Vzhledem k rostoucí hospodářské síle zemí Asie a v souladu s těmito zjištěními, prosazovala vláda Johna Majora posilování ekonomických vazeb právě na asijský region a na místní členské státy Commonwealthu.⁴⁹

⁴³ McINTYRE, William David. Whose Commonwealth? Responses to Krishnan Srinivasan's The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth. *Round Table*. 2007, Vol. 96, Issue 388, s. 57. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

⁴⁴ GIFFORD, Chris. *The Making of Eurosceptic Britain. Identity and Economy in a Post-Imperial State*. Hampshire: Ashgate, 2008, s. 110–130.

⁴⁵ WEST, Katharine. Britain, the Commonwealth and the global economy. *Round Table*. 1994, Vol. 322, Issue 1, s. 407–418. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

⁴⁶ Zahraniční výbor Dolní sněmovny Parlamentu Spojeného království připravil rozsáhlý text nazvaný „The Future role of the Commonwealth“, komise vedená profesorem Tomem Symonsem z Trent University vypracovala tzv. Symonsovu zprávu (plným názvem „Learning from Each Other: Commonwealth Studies for the 21st Century“), která se zabývala informovaností o Commonwealthu a Derek Ingram, britský novinář a jeden z předních odborníků na téma Commonwealth, vytvořil. tzv. Ingramovu zprávu (plným názvem „Review of the Commonwealth Secretariat's Information Programme“) kritizující způsoby, jakými Sekretariát Společenství organizací prezentuje.

⁴⁷ McINTYRE, William David. *A Guide...*, s. 101–110.

⁴⁸ Tj. výhody plynoucí z užívání stejného jazyka (angličtiny), stejného právního systému a obchodní kultury, které ulehčují ekonomickou činnost v rámci Společenství a především snižují náklady.

⁴⁹ WEST, Katharine. c. d.: s. 407–418.

Při definování obecného vztahu vlády Johna Majora ke Commonwealthu je možné vysledovat několik základních charakteristik, které byly v souvislosti se Společenstvím velmi často užívány. Nejdůležitější byl Commonwealth spojován s výše popisovanými ekonomickými přínosy pro jeho členské státy; vláda zároveň ale uznávala, že příliš mnoho hmatatelných výhod Commonwealth Británii nepřináší.

Velmi často byl zmiňován výrazný podíl Velké Británie při financování chodu Společenství, který činil 30 % rozpočtu Sekretariátu. Zároveň však byl zdůrazňován fakt, že Commonwealth není v žádném případě „britským“ Commonwealthem a vláda resolutně odmítala jakýkoliv koloniální podtext svého jednání. Společenství bylo vládou vnímáno jako prostředek umožňující Británii hrát globální roli, jako vhodný nástroj pro prohlubování vzájemných vazeb mezi členskými státy a jako fórum pro řešení globálních problémů. Jeho hlavní přínos byl spatřován jednak v činnosti při šíření demokracie a demokratických hodnot a jednak v podpoře tzv. malých států.⁵⁰

Důležité je v této souvislosti zdůraznit, že Commonwealth byl sice Majorovou vládou brán v potaz, avšak prioritu pro něj tvořily především ES a NATO (Severoatlantická aliance).⁵¹ Souhrnně lze hodnotit oficiální postoj vlády Johna Majora ke Společenství jako pozitivní, ale zároveň střídavý a je možné tvrdit, že celkové hodnocení Commonwealthu se udržovalo spíše v obecné rovině.

3.1.2 Labouristická vláda Tonyho Blaira (1997–2007)

V průběhu volební kampaně projevovala Labouristická strana, vedená Tony Blairem, velmi vstřícný postoj vůči Společenství, pomocí čehož se vymezovala vůči dosud vládnoucím konzervativcům, jejichž přístup ke Commonwealthu hodnotila jako neadekvátní. Po vítězství ve volbách si Blairova nově vzniklá vláda vzala v souvislosti s Commonwealthem za své několik poměrně rozsáhlých, i když neurčitých, závazků – již manifest labouristů pro volby v roce 1997 *New Labour Because Britain Deserves Better* proklamoval odhodlání labouristů „dát

⁵⁰ Srovnej např.: MAJOR, John. *Mr Major's Speech in Harare* [online]. Projev na Commonwealth Heads of Government Meeting v Harare, Harare, 17.10.1991. Dostupné z: <<http://www.johnmajor.co.uk/page978.html>>. Staženo 13.3.2011.

HURD, Douglas. *The Commonwealth in a Changing World. Round Table*. 1994, Vol. 329, Issue 1, s. 17–21. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

Baronka Chalker z Wallasey při šetření FAC. House of Commons: *First Report: The Future Role of the Commonwealth*. Foreign Affairs Committee, 1996, s. 34–48.

Malcolm Rifkind při šetření FAC. House of Commons: *First Report: The Future Role of the Commonwealth*. Foreign Affairs Committee, 1996, s. 143–160.

⁵¹ *Britain and the Commonwealth*. London: HMSO, 1992, s. 1.

Commonwealthu novou prioritou,⁵² podobně Programové prohlášení Ministerstva zahraničních věcí (Foreign and Commonwealth Office, FCO) ze stejného roku přijímalo za cíl „posílit Commonwealth, zvýšit blahobyt jeho členů a zlepšit spolupráci mezi členskými zeměmi.“⁵³ Rok 1997, který byl britskou vládou dokonce označen za „rok Commonwealthu“ se celkově nesl v duchu velmi pozitivního přístupu ke Společenství,⁵⁴ což se projevilo i při CHOGM, které se konalo pod labouristickou taktovkou v tomtéž roce ve skotském Edinburghu. Toto setkání hlav států, které do značné míry nastiňovalo budoucí přístup Blairovy vlády ke Společenství, bývá, především v souvislosti s ekonomickými tématy, hodnoceno jako velmi výrazné a zlomové setkání.⁵⁵ Blair, který se označil za „nadšeného zastávce Commonwealthu,⁵⁶ při této příležitosti zdůrazňoval především ekonomické aspekty Společenství, které měla jeho vláda v plánu využívat pro prosazování politiky liberalizace mezinárodního obchodu, jehož se měl stát Commonwealth nástrojem.⁵⁷

Blairův pozitivní vztah ke Commonwealthu jako k nástroji ekonomického rozvoje plně zapadá do širšího kontextu jeho rozvojové politiky, jež byla prosazována v duchu multilateralismu a neoliberalismu a na níž kladl velký důraz. Do popředí britského zájmu se tak dostala v této době Afrika, a potažmo některé členské státy Společenství a došlo k založení Oddělení pro mezinárodní rozvoj (Department for International Development, DfID), v rámci něhož se vláda mj. zabývala snižováním chudoby či dluhovou pomocí.⁵⁸

Obecně byl v první fázi Commonwealth Blairovou vládou charakterizován jako unikátní uskupení, které představovalo důležité neformální fórum, které znamenalo jedinečnou příležitost především pro malé státy a mělo velký potenciál v ekonomické rovině.⁵⁹

⁵² Labour Party. *New Labour Because Britain Deserves Better* [online]. 1997. Dostupné z: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab97.htm>>. Staženo 9.3.2011.

⁵³ Citováno podle: WILLIAMS, Paul D. Blair's Britain and the Commonwealth. *Round Table*. 2005, Vol. 94, Issue 380, s. 382. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

⁵⁴ McINTYRE, William David. *Whose Commonwealth...*, s. 57.

⁵⁵ FORD, Kate, SUNDER, Katwala. *Making...*, s. 20.

⁵⁶ Citováno podle: Blair Hails Commonwealth as Global Pillar at Summit [online]. *LA Times*. Publikováno 25.10.1997. Dostupné z: <<http://articles.latimes.com/1997/oct/25/news/mn-46572>>. Staženo 13.3.2010.

⁵⁷ WILLIAMS, Paul D. *British Foreign Policy under New Labour, 1997–2005*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005. s. 111.

⁵⁸ WILLIAMS, Paul D. *British...*, s. 75–76, 111, 144.

⁵⁹ Srovnej např.: Commonwealth still has a role, says Blair [online]. *Buzzle*. Publikováno 3.3.2002. Dostupné z: <<http://www.buzzle.com/editorials/3-3-2002-12455.asp>>. Staženo 14.3.2011.

CLEGHORN, Bruce. *The role of the Commonwealth* [online]. Projev na Commonwealth Medico-Legal Conference, Kuala Lumpur, 17.1.2003. Dostupné z: <<http://ukinmalaysia.fco.gov.uk/en/news/?view=News&id=2099175>>. Staženo 24.2.2010.

BROWN, Gordon. *The Rt Hon Gordon Brown MP Statement to Commonwealth Finance Ministers Meeting: Mauritius-"DEBT 2000: THE MAURITIUS MANDATE"* [online]. Projev na setkání ministrů financí

Postoj vlády ke Commonwealthu doznal značných změn v souvislosti s událostmi ze září 2001 a válkou proti terorismu. Většina pozornosti byla v následujícím období věnována především tímto směrem a pozice Commonwealthu v rámci britské zahraniční politiky se změnila.⁶⁰ Společenství bylo sice v rámci mezinárodní spolupráce označováno za jeden z prostředků boje proti terorismu, avšak Británie se začala soustředit především na ty členské země, jako Keňa nebo Pákistán, které mohly mít ve válce proti terorismu strategický potenciál, a Commonwealth jako celek ustoupil do pozadí.⁶¹ Tento pokles zájmu dokládá i obsah strategických dokumentů a zpráv o činnosti publikovaných FCO. Commonwealth v nich sice byl nadále zmiňován, a to především v multilaterálním kontextu, ale spolupráce s ním se omezovala téměř výhradně na válku proti teroristům⁶² a tradiční poskytování stipendií pro studenty ze zemí Společenství.⁶³

Do popředí zájmu britských politiků (a nově i veřejnosti) se Commonwealth znovu dostal v souvislosti s vyhocením krize v Zimbabwe mezi léty 2002 a 2003. Problémy, kterým musela Blairova vláda v této souvislosti čelit jak v rámci Commonwealthu, tak v rámci boje s domácí konzervativní opozicí, vedly ke zproblematizování vztahu Blairovy vlády ke Společenství a k dalšímu odklonu od organizace ve snaze vyhnout se podezření z imperiálního vměšování.⁶⁴ Příznačné je, že v souvislosti s krizí v Zimbabwe a snahou o její řešení byla ve Zprávě Ministerstva zahraničních věcí pro léta 2003–2004 zdůrazňována snaha o řešení tohoto problému ve spolupráci s Evropskou unií (sic) a Commonwealth byl v této věci zmíněn spíše okrajově.

3.1.3 Labouristická vláda Gordona Browna (2007–2010)

Po rezignaci Tonyho Blaira v roce 2007 a sestavení nové labouristické vlády v čele s Gordonem Brownem se postoj Spojeného království ke Commonwealthu příliš nezměnil a zůstával velmi střídmý. Brownova vláda si nicméně v souvislosti se

Commonwealthu, Mauricius, 16.9.1997. Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hm-treasury.gov.uk/speech_chex_160997.htm>. Staženo 14.3.2011.

⁶⁰ McINTYRE, William David. *Whose Commonwealth...*, s. 57.

⁶¹ WILLIAMS, Paul D. *Blair's Britain ...*, s. 384–385.

⁶² Británie finančně podporovala projekt boje proti terorismu (Counter-Terrorism project) organizovaný Sekretariátem Commonwealthu.

⁶³ Zprávy Ministerstva zahraničních věcí, tzv. *FCO Departmental Reports*, z let 2003–2009 dostupné z: <<http://www.fco.gov.uk/en/publications-and-documents/publications/annual-reports/departamental-report/archive/>>. Staženo 13.3.2011.

FCO. *UK International Priorities: A strategy for FCO 2003* [online]. 2003. Dostupné z: <<http://www.sovereignty.org.uk/siteinfo/newsround/FCOStrategyFullFinal.pdf>>. Staženo 13.3.2011.

⁶⁴ WILLIAMS, Paul D. *Blair's Britain...*, s. 387–389.

Společenstvím vzala za své některá nová témata, jako byla reforma mezinárodních institucí a boj proti klimatickým změnám, a jiná, jako prosazování liberálních ekonomických vztahů, poněkud odsunula do pozadí. V celkovém měřítku však bylo Commonwealthu v rámci Brownovy zahraniční politiky věnováno jen velmi málo prostoru, což dokládají jak zprávy o činnosti FCO,⁶⁵ tak volební program pro rok 2010.⁶⁶

Ačkoliv nebyl Commonwealth významnou součástí labouristické zahraniční politiky, do popředí jejího zájmu se v průběhu funkčního období Gordona Browna dostal, a to v roce 2009 při příležitosti 60. výročí vydání Londýnské deklarace. V této souvislosti došlo v Británii i ve světě opět k nebývalému nárůstu aktivity kolem Commonwealthu a ani Brownova vláda nenechala toto jubileum nepovšimnuté. Jak Gordon Brown, tak jeho ministr zahraničí David Milliband se k tématu Commonwealthu několikrát podrobně vyjádřili a vzhledem k charakteru události jsou tato vyjádření zpravidla ve velmi pozitivním tónu. Commonwealth byl při této příležitosti obvykle spojován se dvěma tématy, kterým se Brownova vláda aktivně věnovala po celou dobu své vlády, a to s reformou mezinárodních institucí a s bojem proti klimatickým změnám. V souvislosti s prvním tématem bylo Společenství spatřováno jako unikátní nástroj, který, především díky své „soft power“,⁶⁷ může probíhající reformu doplňovat a posilovat. V souvislosti s globálním oteplováním a bojem proti změnám klimatu byla organizace vnímána jako praktická platforma, na jejímž základě mohlo dojít ke sblížení stanovisek členských zemí. CHOGM 2009 v Trinidadu a Tobagu proběhl jen několik dní před konáním klimatické konference v Kodani a Brown doufal, že se Commonwealth stane „odrazovým můstkem“⁶⁸ pro další jednání o klimatických změnách na celosvětové úrovni. V Trinidadu a Tobagu se Británii skutečně podařilo prosadit potřebu vytvoření fondu pro financování boje proti

⁶⁵ FCO. *FCO Departmental Report 2007/2008* a *FCO Departmental Report 2008/2009* [online]. Dostupné z: <<http://www.fco.gov.uk/en/publications-and-documents/publications/annual-reports/departmental-report/archive/>>. Staženo 6.12.2010.

⁶⁶ Labour Party. *A future fair for all* [online]. 2010. Dostupné z: <<http://www2.labour.org.uk/manifesto-splash>>. Staženo 9.3.2011.

⁶⁷ „Soft power“ (měkká síla) je schopnost aktérů získat si podporu díky svojí přitažlivosti (například kulturní nebo politické), jejím opakem je „hard power“ (tvrdá síla), která je založena na nátlaku (NYE, Joseph. *Soft power: The means to success in the world politics*. New York: Public Affairs, 2004, s. x).

⁶⁸ PORTER, Andrew. Gordon Brown: Commonwealth meeting can be a springboard for climate change deal [online]. *The Telegraph*. Publikováno 17.10.2009. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/earth/copenhagen-climate-change-confe/6664065/Gordon-Brown-Commonwealth-meeting-can-be-springboard-for-climate-change-deal.html>>. Staženo 14.3.2011.

klimatickým změnám v rozvojových zemích, výsledky konference v Kodani však mnoho dalších pozitivních výsledků nepřinesly.⁶⁹

Základní charakteristiky, které Brownova vláda v souvislosti s Commonwealthem zdůrazňovala, byly především jeho jedinečnost, jeho „soft power“, jeho přínos pro demokracii a jeho globální dosah. Vláda neopomíjela ani nutnost reformy organizace, a to především reorganizace Sekretariátu, potřebu větší orientace na mladé lidi, změny struktury financování a nutnost určení konkrétnějších cílů Společenství. Jeho hlavní síla byla spatřována jednak v jeho jasně definovaných hodnotách, jednak v jeho schopnosti komunikovat se zeměmi Třetího světa a jednak v jeho rozmanitosti.⁷⁰

3.1.4 Koaliční vláda v čele s Davidem Cameronem (od r. 2010)

Na základě koaličních dohod mezi konzervativci a liberálními demokraty z jara 2010 má rozhodující slovo při formování zahraniční politiky spíše Konzervativní strana, a tak je současný postoj Británie ke Commonwealthu určován především názory konzervativců.

Již v průběhu volební kampaně před parlamentními volbami v roce 2010 dávali toryové najevo své pevné odhodlání zlepšit vazby mezi Commonwealthem a Londýnem a využívali toto téma k poměrně ostré kritice na adresu vládnoucí Labouristické strany, jejíž vztah ke Společenství hodnotili velmi negativně. Labouristům bylo především vyčítáno, že Commonwealth opomíjejí jak ve svých strategických dokumentech, tak ve své reálné politice, že zavírají britská diplomatická zastoupení v jeho členských zemích, že jej nedostatečně využívají a Konzervativní strana deklarovala své odhodlání tento stav změnit.⁷¹ Commonwealth se tak dostal do popředí zájmů konzervativců, byl součástí jejich volebního programu a byl následně zahrnut i do programu koaliční vlády.

⁶⁹ BROWN, Gordon. *Commonwealth Heads of Government Meeting* [online]. Projev před House of Commons shrnující výsledky CHOGM v Trinidadu a Tobagu, Londýn, 30.11.2009. Dostupné z: <<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm091130/wmstext/91130m0003.htm#09113018000032>>. Staženo 14.3.2011.

⁷⁰ Např.: MILLIBAN, David. *More Common, More Wealth: Next Steps for the Commonwealth* [online]. Projev při příležitosti zahájení Commonwealth Conversation, Londýn, 20.7.2009. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/07/Miliband-Commonwealth-Speech-Monday-20-July-2009.pdf>>. Staženo 26.2.2011.

⁷¹ HAGUE, William. *A 21st Century Partnership with the Commonwealth* [online]. Projev před Royal Commonwealth Society, Londýn, 4.2.2009. Dostupné z: <http://www.conservatives.com/News/Speeches/2009/02/William_Hague_A_21st_Century_Partnership_with_the_Commonwealth.aspx>. Staženo 6.3.2011.

Hlavním cílem konzervativců a liberálních demokratů vůči Společenství se stalo „posílení Commonwealthu a orientace na podporu demokratických hodnot a rozvoje.“⁷²

O Společenství hovoří nová vláda a její představitelé při různých příležitostech a neomezují se pouze na události, které jsou s Commonwealthem přímo spjaté. Nebyl proto opomenut ani v projevech ministra zahraničí Williama Haguea, které představovaly novou tvář britské zahraniční politiky.⁷³ Cameronova vláda spatřuje v Commonwealthu velký potenciál, který však zůstával dlouhou dobu nevyužit a má v plánu začít jej plně užívat jako nástroj britské zahraniční politiky a slibuje mu „neochvějnou podporu“. Jeho hlavní potenciál pro Británii spatřuje v možnostech obchodu a přístupu na nové, rozvíjející se trhy.⁷⁴

Commonwealth je koaliční vládou obvykle charakterizován jako unikátní uskupení, jehož síla je spatřována v rozmanitosti, jako nástroj britské zahraniční politiky „ušitý na míru“ pro dnešní svět založený na prolínání vazeb⁷⁵ a v neposlední řadě také jako důležitá organizace prosazující demokracii a lidská práva, zasazující se o prevenci konfliktů a budování „lepšího světa“.⁷⁶

Přístup současné vlády ke Commonwealthu nicméně není bezmezně pozitivní – jeho roli se snaží nepřeceňovat a prosazuje jeho reformu.⁷⁷ Vláda si proto definovala několik cílů, kterých chce ve vztahu ke Commonwealthu dosáhnout – jedná se mj. o prohlubování obchodu v rámci organizace, podporu rozvojových programů Commonwealthu, posilování a obnovování jeho struktur a taktéž jeho rozšiřování. Cameronova vláda má také v plánu směřovat potenciál Commonwealthu především do těch oblastí, v nichž může hrát jedinečnou roli a naopak omezit jeho činnost tam, kde existují zkušenější a lépe financované organizace.⁷⁸

⁷² Koalice. *The Coalition. Our Programme for Government* [online]. 2010. Dostupné z: <<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100526084809/http://programmeforgovernment.hmg.gov.uk/files/2010/05/coalition-programme.pdf>>. Staženo 6.3.2011, s. 20.

⁷³ HAGUE, William. *Britain's Foreign Policy in a Networked World* [online]. Projev pro FCO, Londýn, 1.7.2010. Dostupné z: <http://www.conservatives.com/News/Speeches/2010/07/William_Hague_Britains_Foreign_Policy_in_a_Networked_World.aspx>. Staženo 24.10.2010.

⁷⁴ William Hague pledges Conservative support for the Commonwealth [online]. *Conservative Home*. Publikováno 3.2.2009. Dostupné z: <<http://conservativehome.blogs.com/torydiary/2009/02/william-hague-p.html>>. Staženo 6.3.2011.

⁷⁵ ANCRAM, Michael. *Farewell to Drift. A New Foreign Policy for a Network World* [online]. London: Global Strategic Forum, 2010. Dostupné z: <<http://www.globalstrategyforum.org/upload/upload101.pdf>>. Staženo 23.2.2011.

⁷⁶ HAGUE, William. *The Commonwealth in a networked world* [online]. Projev pro Lowy Institute for International Policy, Sydney, 19.1.2011. Dostupné z: <<http://ukinmacedonia.fco.gov.uk/en/news/?view=Speech&id=536723182>>. Staženo 24.2.2011.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ HAGUE, William. *Commonwealth* [online]. Písemné stanovisko ministra, 9.12.2010. Dostupné z: <<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201011/ldhansrd/text/101209-wms0002.htm#10120944001557>>. Staženo 16.3.2011.

Konkrétním příkladem pokusu o realizaci těchto cílů je například rozhodnutí vlády soustředit britskou rozvojovou pomocí více do zemí Commonwealthu. DfID zatím tento svůj slib částečně naplnilo, když omezilo investice do zemí jako je Čína nebo Vietnam, na druhou stranu se změny v přerozdělování financí negativně dotknou i některých zemí Commonwealthu⁷⁹ a největším příjemcem financí z DfID se nyní nově stane Etiopie, nečlenská země Společenství, která na prvním místě nahradí Indii.⁸⁰

Přístup Cameronovy vlády ke Commonwealthu, přinejmenším v rétorické rovině, je možné hodnotit, především ve srovnání s předchozím obdobím, jako nebyvale vstřícný. Nicméně na celkové hodnocení je zatím příliš brzy.

3.1.5 Zhodnocení – oficiální obraz Commonwealthu na britské politické scéně

Způsob vnímání Commonwealthu na úrovni vrcholné politické scény se v Británii v průběhu posledních dvaceti let příliš neměnil. Jednotlivé vlády sice přistupovaly k organizaci s různou intenzitou a s různými ambicemi a je možné nalézt určitá témata, jimž se v souvislosti se Společenstvím věnovaly některé vlády podrobněji než jiné, nicméně postoj všech čtyř vlád spojuje několik charakteristik, které při definování svého postoje ke Commonwealthu používaly.

Hodnotili-li britští představitelé Společenství, používali zpravidla velmi pozitivní přívlastky. Jedním z nejvíce skloňovaných atributů organizace, byla její unikátnost, která byla spatřována ve faktu, že Commonwealth je mostem mezi různými světy – spojuje země chudé a bohaté, rozvojové a rozvinuté, a je tudíž jedinečnou platformou pro globální diskusi. Navíc Společenství, na rozdíl od většiny ostatních mezinárodních uskupení, dává prostor malým státům a není založeno pouze na regionálních vazbách, ale na globálních, univerzálních vztazích. Díky těmto charakteristikám je podle britských politiků Commonwealth schopen zprostředkovat sblížení jinak velmi rozdílných států a přivést je ke společnému konsensu.

Jako významnou charakteristiku obrazu Commonwealthu na úrovni britské politické scény je možné v této souvislosti považovat skutečnost, že postoje opozičních

⁷⁹ Omezení pocití například Kamerun nebo Gambie.

⁸⁰ LYON, David. Overseas aid shake-up: How DfID plans to spend abroad [online]. *BBC News*. Publikováno 1.3.2011. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/news/uk-12606665>>. Staženo 6.3.2011.

stran k organizaci byly zpravidla spíše entuziastické, zatímco postoje vládních stran více umírněné.⁸¹

Společná byla pro všechny dosavadní vlády také snaha jednoznačně se distancovat od obvinění z kolonialismu, která bývají v některých případech jedním z důvodů zdrženlivějšího postoje k organizaci. Na druhou stranu vlády zdůrazňovaly důležitost britské role, a to především v oblasti financování organizace. Britští politici se plně hlásili k hodnotám, které si Commonwealth vytyčil, a vyjadřovali mu velmi silnou důvěru.

Commonwealth byl jednotlivými vládami vnímán jako nástroj sloužící k celé řadě účelů, jež lze rozdělit do několika obecnějších skupin:

- *Commonwealth jako ekonomický nástroj*: Potenciál Společenství v ekonomické oblasti byl jednotlivými vládami hodnocen jako velmi rozsáhlý a často byl označován za jednu z jeho hlavních předností. Společenství bylo vnímáno jako prostředek, který umožňuje vstup na nové trhy a díky faktoru Commonwealthu snižuje obchodní náklady.
- *Commonwealth jako nástroj demokracie*: Společenství v očích politiků hrálo důležitou roli v prosazování demokratických hodnot a bylo vnímáno jako jeden z prostředků pro podporu osobních svobod, posilování zákonnosti a spravedlnosti ve světě.
- *Commonwealth jako nástroj rozvojové politiky*: Commonwealth byl vnímán jako prostředek, který „umožňuje Británii hrát po boku dalších národů odpovědnou roli v podpoře rozvoje a stability Třetího světa.“⁸²
- *Commonwealth jako nástroj zahraniční politiky*: Společenství bylo všemi vládami zahrnováno do rámce politiky multilateralismu a ve strategických dokumentech stálo po boku dalších mezinárodních organizací jako OSN (Organizace spojených národů), NATO či ES/EU (Evropská společenství/Evropská unie), i když jeho priorita byla zpravidla nižší. Commonwealth tak spolu s ostatními uskupeními umožňoval projednávat nejrůznější globální témata.

⁸¹ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2008, s. 150–151.

⁸² *Britain and the Commonwealth*, s. 1.

3.2 *Britská média a Commonwealth*

Tato kapitola se zabývá přístupem britských médií ke Commonwealthu a jejím cílem je zmapovat, jak organizaci reflektují. Kapitola vychází jednak ze sekundární literatury a jednak z obsahu tištěných médií, která jsou, na rozdíl od televizních či rozhlasových záznamů, jednoduše dostupná na internetu. Konkrétně se jedná o obsah archivů britských deníků *The Telegraph* a *The Guardian*. Výběr právě těchto dvou deníků je založený na výsledcích výzkumu National Readership Survey, v němž se *The Telegraph* pravidelně objevuje na prvním místě mezi deníky spadajícími do kategorie „quality newspaper“ a soustředujícími se na pravicově orientované čtenářstvo a obdobně *The Guardian* je nejčtenějším deníkem z této kategorie orientující se na levicové čtenáře.⁸³ Cílem průzkumu těchto dvou periodik není jejich detailní obsahová analýza, nýbrž potvrzení a doplnění informací zjištěných v sekundární literatuře.⁸⁴

Kate Ford a Sunder Katwala⁸⁵ se ve své brožuře nesoucí název *Reinventing the Commonwealth* zabývají v souvislosti s potížemi, s nimiž se Commonwealth potýká, mj. i problémem jeho obrazu u médií. Ta se přirozeně orientují především na témata, která jsou čtenářsky přitažlivá a mají „lesk“, jež však Commonwealthu do značné míry chybí. Navíc se rozpočet Společenství dlouhodobě potýká s nedostatkem financí na mediální prezentaci a výsledkem tohoto stavu je opomíjení Commonwealthu médii. Autoři také docházejí k závěru, že tento malý zájem o Commonwealth souvisí především s širším problémem nízké efektivity organizace.⁸⁶

K velmi podobným závěrům jako Ford a Katwala dochází i Michael Holman⁸⁷ ve svém článku *British Media and the Commonwealth*. V něm upozorňuje především na fakt, že o Commonwealthu se píše v souvislosti s výraznými událostmi, avšak většina témat, která se Commonwealthu týkají, není čtenářsky příliš zajímavá.⁸⁸

⁸³ NRS. *NRS Readership Estimates – Newspaper and Supplements* [online]. Průzkum trhu. January–December 2010. Dostupné z: <<http://www.nrs.co.uk/toplinereadership.html>>. Staženo 24.3.2011.

⁸⁴ Detailní analýza ani není možná, vzhledem k omezenému časovému rozpětí archivovaných článků (v případě *The Guardian* na léta 1998–2011 a v případě *The Telegraph* 2000–2010).

⁸⁵ Kate Ford a Sunder Katwala jsou výzkumní pracovníci nezávislého think-tanku Foreign Policy Center.

⁸⁶ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Reinventing the Commonwealth*. London: The Foreign Policy Center, 1999, s. 50.

⁸⁷ Michael Holman je bývalý redaktor Financial Times zaměřující se na Afriku.

⁸⁸ HOLMAN, Michael. *British Media and the Commonwealth*. *Round Table*. 1995, Vol. 334, Issue. 1, s. 179–185. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

Obecně převažující tvrzení ohledně vztahu britských médií ke Commonwealthu je, že média organizaci opomíjejí, a jeho veřejný profil je nazýván „mediální katastrofou“.⁸⁹

Obsah deníků *The Telegraph* a *The Guardian* výše uvedeným tvrzením odpovídá. Commonwealth není v žádném případě tématem, které by plnilo titulky těchto novin. Pokud se Commonwealth do titulku dostane, nejedná se zpravidla o články zabývající se Commonwealthem samotným, ale spíše výjimečnou událostí nebo důležitým tématem, které s Commonwealthem nějakým způsobem souvisí a obsah těchto článků se udržuje na velmi informativní úrovni. Témata, v jejichž souvislosti se o Commonwealthu píše, se dají rozdělit do čtyř skupin srovnaných dle intenzity zpravodajství:

- *Hry Commonwealthu*: Při příležitosti konání Her Commonwealthu se v obou denících objevuje velmi podrobné zpravodajství, které mapuje průběh Her a sportovní výsledky. Tématem Her Commonwealthu se nicméně noviny zabývají i v období mezi jednotlivými ročníky a informují například o výběru pořádajících zemí, přípravách Her a dalších tématech, která s touto sportovní událostí souvisejí. Počty článků o Hrách Commonwealthu ve srovnání s množstvím článků o jiných událostech s Commonwealthem souvisejících (např. CHOGM) může vyvolávat dojem, že tyto hry jsou jedním ze základních prvků existence Commonwealthu. Bližšími rozbory podstaty Her Commonwealthu či Commonwealthu samotného se však tyto články nezabývají. Poslední Hry se konaly v roce 2010 v indickém Dillí a ve zkoumaných médiích byly hodnoceny v relativně negativním tónu, především proto, že byly provázeny celou řadou finančních i organizačních skandálů.⁹⁰
- *Politické zvraty v členských zemích*: V souvislosti s Commonwealthem je v obou denících poskytováno zpravodajství zabývající se významnými vnitropolitickými zvraty v jeho členských zemích – příkladem může být zpravodajství o vývoji

⁸⁹ McINTYRE, William David. *A Guide...*, s. 106, 223.

⁹⁰ Např.: Commonwealth Games 2010: What's going wrong in Delhi today? [online]. *The Telegraph*. Publikováno 13.10.2010. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/sport/othersports/commonwealthgames/8050220/Commonwealth-Games-2010-Whats-going-wrong-in-Delhi-today.html>>. Staženo 6.4.2011.
BURKE, Jason. Does this look ready to you? Chaos in run-up to Commonwealth Games [online]. *The Guardian*. Publikováno 22.9.2010. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/sport/2010/sep/21/commonwealth-games-collapse-bridge-delhi>>. Staženo 6.4.2011.

událostí a následném pozastavení členství Pákistánu⁹¹ a Fidži⁹² v Commonwealthu a především zpravodajství o vývoji v Zimbabwe. Právě v souvislosti s vývojem v Zimbabwe mezi léty 2002–2003 došlo k výraznému zintenzivnění zpravodajství o organizaci. Deníky informovaly jak o sporných volbách, znovuzvolení Mugabeho a následném pozastavení členství Zimbabwe v Commonwealthu v roce 2002, tak o vystoupení země ze Společenství v roce následujícím. V souvislosti s těmito událostmi se ve sledovaných médiích objevila i kritická vyjádření na adresu Commonwealthu, která negativně hodnotila jeho neschopnost urychleně v otázce Zimbabwe zasáhnout.⁹³

- **CHOGM:** Setkání šéfů vlád členských zemí Commonwealthu, například ve srovnání s Hrami Commonwealthu, příliš novinářskou pozornost nepřitahují. V tisku je sice zpravodajství o jednotlivých ročnících CHOGM k nalezení, ale jak v případě *The Telegraph*, tak v případě *The Guardian* je relativně slabé. Zprávy obvykle informují o faktu, že CHOGM se konal a o jeho hlavních výsledcích či o hlavních událostech s ním souvisejících. Podrobnější pozornosti se nicméně dostalo např. setkání v Trinidadu a Tobagu v roce 2009, které bylo novinářsky zajímavé hned ze dvou důvodů. Jednak proto, že se toto setkání, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, mělo stát platformou pro řešení klimatických změn,⁹⁴ jednak proto, že jej navštívil francouzský prezident Nicolas Sarkozy, což otevřelo prostor pro debatu o anglo-francouzských vztazích, respektive vztazích Commonwealthu a Frankofonie.⁹⁵ Diskusi rozvířilo také konání CHOGM

⁹¹ Např.: BLAIR, David, WILKINSON, Isambar. Pakistan suspended from Commonwealth [online]. *The Telegraph*. Publikováno 23.11.2007. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1570323/Pakistan-suspended-from-Commonwealth.html>>. Staženo 6.4.2011.

WINTOUR, Patrick. Pakistan suspended from Commonwealth [online]. *The Guardian*. Publikováno 22.11.2007. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/politics/2007/nov/22/foreignpolicy.uk?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.

⁹² Např.: MALKIN, Bonnie. Fiji faces expulsion from the Commonwealth [online]. *The Telegraph*. Publikováno 22.12.2008. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/fiji/3902380/Fiji-faces-expulsion-from-the-Commonwealth.html>>. Staženo 6.4.2011.

MULHOLLAND, Hélène. Commonwealth suspends Fiji following coup [online]. *The Guardian*. Publikováno 8.12.2006. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/politics/2006/dec/08/foreignpolicy.uk?INTCMP=ILCNETTXT3487>>. Staženo 6.4.2011.

⁹³ Např.: BROGAN, Benedict. Commonwealth must restore credibility, say Tories [online]. *The Telegraph*. Publikováno 7.2.2003. Dostupné z:

<<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/1421330/Commonwealth-must-restore-credibility-say-Tories.html>>. Staženo 6.4.2011.

Commonwealth fails to back Zimbabwe suspension [online]. *The Guardian*. Publikováno 30.1.2002. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/world/2002/jan/30/zimbabwe?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.

⁹⁴ Commonwealth summit in Trinidad seeks climate change agreement [online]. *The Telegraph*. Publikováno 27.11.2009. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/earth/environment/globalwarming/6667627/Commonwealth-summit-in-Trinidad-seeks-climate-change-agreement.html>>. Staženo 6.4.2011.

⁹⁵ WATT, Nicholas. Nicolas Sarkozy to attend Commonwealth meeting [online]. *The Guardian*. Publikováno 27.11.2009. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/politics/blog/2009/nov/27/nicolas-sarkozy-commonwealth-meeting?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.

v ugandské Kampale v roce 2007, v jehož průběhu došlo k pozastavení členství Pákistánu. Fakt, že Pákistánu bylo pozastaveno členství kvůli nedemokratickému počinání prezidenta Mušarafa právě v Kampale, hlavním městě státu, v němž vládl obdobně kontroverzní prezident Museveni, byl komentátory označován za příklad pokryteckého jednání Commonwealthu.⁹⁶

- *Články přímo o Commonwealthu jako organizaci:* Ačkoliv se zpravodajství o Commonwealthu zaměřuje spíše na informativní články, je možné nalézt i několik článků hodnotících, které se obvykle objevují především v souvislosti s konáním výše zmiňovaných CHOGM. Postoje ke Commonwealthu se odlišují především v závislosti na osobních názorech komentátorů a na konkrétních souvislostech. V archivech se vyskytují jak texty pozitivní, tak negativní. Příkladem pozitivního hodnocení může být text politického komentátora Roberta Colvillea z podzimu 2009, který se v souvislosti s nadcházejícím CHOGM v Trinidadu a Tobagu nese ve velmi kladném a nadějném duchu.⁹⁷ Naopak příkladem velmi negativního hodnocení Společenství je článek redaktora *The Guardian* Juliana Borgera z podzimu 2010, v němž se autor vyjadřuje k nedávno zveřejněnému dokumentu, ve kterém generální tajemník Commonwealthu Kamalesh Sharma v podstatě prohlásil, že vystupovat proti porušování demokracie ve členských zemích není úkolem Commonwealthu. Za tento svůj výrok i za svou dlouhodobou činnost si Sharma, potažmo Commonwealth, vysloužili od Borgera obsáhlou kritiku.⁹⁸ Obecnější hodnocení postojů daných médií ke Commonwealthu nicméně není možné z těchto zdrojů odvozovat.

Hodnocení přístupu médií ke Commonwealthu obsažená v sekundární literatuře korespondují s obsahem zkoumaných deníků, přičemž ani v oblasti rozsahu, ani v oblasti témat se od sebe *The Telegraph* a *The Guardian* výrazněji neliší. Společenství jako takové se stává tématem novinových článků spíše výjimečně a na Společenství je odkazováno především v souvislosti s konáním důležitých událostí, které však nejsou příliš hojné. Nejčastěji je Commonwealth zmiňován v souvislosti se

⁹⁶ TACHELL, Peter. Uganda's tyrant [online]. *The Guardian*. Publikováno 22.11.2007. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2007/nov/22/ugandastyrant?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.

⁹⁷ COLVILLE, Robert. Commonwealth: Relic of empire returns to centre stage [online]. *The Telegraph*. Publikováno 26.11.2009. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/6659029/Commonwealth-Relic-of-empire-returns-to-centre-stage.html>>. Staženo 24.3.2011.

⁹⁸ BORGER, Julian. Commonwealth has abandoned human rights commitment – leaked memo [online]. *The Guardian*. Publikováno 8.10.2010. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/law/2010/oct/08/commonwealth-human-rights-leaked-document>>. Staženo 6.4.2011.

sportovními výsledky na Hrách Commonwealthu a s významnými politickými zvraty v jeho členských zemích. Média informují také o přistoupení, respektive pozastavení členství či vyloučení některého ze členských států a o výsledcích jednání CHOGM, přičemž jejich zpravodajství se udržuje na velmi informativní úrovni. Na detailní činnost Commonwealthu (především na mimovládní úrovni) není příliš brán zřetel, což může vést, jak tvrdí Derek Ingram, k mylným interpretacím jeho role.⁹⁹

3.3 *Britská veřejnost a Commonwealth*

Tato část práce se zabývá vztahem britské veřejnosti ke Commonwealthu a jejím cílem je nastínit, jaký je stav tohoto vztahu a také jak se tento vztah v posledních dvaceti letech vyvíjel. Kapitola vychází jednak z několika průzkumů veřejného mínění, které byly v Británii v posledních desetiletích provedeny, a z komentářů k nim a jednak ze sekundární literatury.

Britská veřejnost obvykle vnímá Commonwealth (poněkud zkresleně) jedním ze tří způsobů: jako politickou organizaci států, která je viditelná především v průběhu CHOGM, jako odraz britské imperiální minulosti a především jako sportovní rámec, který je ztělesňovaný Hrami Commonwealthu.¹⁰⁰

Toto poněkud zúžené vnímání jeho role zapadá do širšího a dlouhodobého problému nízké informovanosti o činnosti Commonwealthu (nejen) u britské veřejnosti. Jádro tohoto problému je spatřováno ve faktu, že Commonwealth nemá jedno konkrétní zaměření a jeho vznik a role nejsou historicky jednoznačně určeny, a tudíž je problematické jej jednoduše prezentovat veřejnosti.¹⁰¹ Situaci ztěžuje skutečnost, že o Commonwealthu se v britských školách příliš neučí, neexistují aktuální učebnice popisující jeho činnosti a média, jak bylo naznačeno v předchozí kapitole, mu také nevěnují příliš pozornosti. Navíc generace lidí, kteří vyrůstali v období po druhé světové válce, kdy byl Commonwealth nedílnou součástí britské identity, přirozeně ubývá a dnešní mladá generace jej nevnímá jako populární záležitost.¹⁰²

Důsledkem všech těchto faktorů je, že povědomí mladších generací o Commonwealthu má výrazně sestupnou tendenci. Mezi starší generací, jež stála u zrodu Společenství, a tudíž lépe rozumí jeho východiskům, a mladší generací, která jej

⁹⁹ INGRAM, Derek. Memorandum pro šetření FAC. House of Commons: *First Report: The Future Role of the Commonwealth*. Foreign Affairs Committee, 1996, s. 243.

¹⁰⁰ House of Commons. *First Report: The Future Role of the Commonwealth*. Foreign Affairs Committee, 1996, s. v.

¹⁰¹ McINTYRE, William David. *A Guide ...*, s. 108–111.

¹⁰² SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise...*, s. 131–132.

vnímá z dnešního úhlu pohledu, vzniká stále větší propast.¹⁰³ Mezi mnohými mladými Brity se dokonce šíří různé negativní stereotypy týkající se Commonwealthu – často jej vnímají jako odkaz imperiální minulosti své země, jako organizaci, která je soustředována především v britských rukách, je elitářská a povýšená.¹⁰⁴

Výše představená tvrzení korespondují s výsledky několika průzkumů veřejného mínění, které byly v minulých letech v Británii provedeny a které se zabývaly buď přímo Společenstvím, nebo obecnějšími tématy, jejichž je Commonwealth součástí. Z těchto průzkumů je navíc možné odvodit i několik dalších závěrů.

Dlouhodobý průzkum prováděný společností Ipsos-MORI mezi léty 1969–2003 prokázal, že význam Commonwealthu pro Brity pravidelně klesá.¹⁰⁵ Zatímco v roce 1969 na otázku: „Který z aktérů – Evropa, Commonwealth, Amerika – je pro Británii nejdůležitější?“ odpovědělo 34 % Britů, že nejdůležitější je Commonwealth, v roce 2003 tak odpovědělo pouze 16 % a v průzkumu Royal Commonwealth Society, který kladl stejnou otázku v roce 2009, takto odpovědělo jen 14 % Britů.¹⁰⁶

Srovnání výsledků výše zmíněného rozsáhlého průzkumu pořádaného RCS, který byl pořádán k příležitosti 60. výročí Londýnské deklarace v roce 2009 souběžně v několika zemích Commonwealthu,¹⁰⁷ prokázalo, že Britové si organizace cení nejméně ze všech obyvatel zkoumaných zemí.¹⁰⁸ V britském případě tento průzkum dále potvrdil fakt, že mladší generace mají o Commonwealthu nižší povědomí, než starší. Například 30 % respondentů z věkové skupiny 18–34 let nebylo schopno označit žádnou členskou zemi Commonwealthu z výběru, ve kterém figurovala mj. Austrálie či Indie. U nejstarší generace, tj. věková skupina 55+ takových osob bylo 10 %. Obdobný rozdíl přinesla například také odpověď na otázku: „Kdo je v čele Commonwealthu?“, na níž 30 % nejmladších odpovědělo, že neví a královnu správně uvedlo 57 %, zatímco v případě nejstarší generace nevědělo 12 % a královnu uvedlo 81 %.

¹⁰³ BRACE, Steve. Commonwealth citizens-building the next generation through education. *Round Table*. 2000, Vol. 89, Issue. 356, s. 493. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹⁰⁴ SHAH, Amanda. Survival of the Youngest. Pan-Commonwealth NGOs and the younger generation. *Round Table*. 2003, Vol. 92, Issue 369, s. 250. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹⁰⁵ Ipsos-MORI. *Britain's Most Important Relationship – trends 1969–2003* [online]. Průzkum veřejného mínění. Publikováno 28.4.2003. Dostupné z: <<http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=2447&view=wide>>. Staženo 2.12.2010.

¹⁰⁶ YouGov pro Royal Commonwealth Society. *Results from Commonwealth polls* [online]. Průzkum veřejného mínění. Publikováno 20.7.2009. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/07/Commonwealth-Poll-FINAL.pdf>>. Staženo 23.11.2010.

¹⁰⁷ Průzkum se prováděl ve Velké Británii, Austrálii, Kanadě, Indii, na Jamajce, v Malajsii a v Jižní Africe.

¹⁰⁸ The Commonwealth Conversation hosted by the Royal Commonwealth Society. *RCS CC Global Press Release* [online]. Tisková zpráva. Publikováno 20.7.2009. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/07/RCS-CC-Global-Press-Release-FINAL1.pdf>>. Staženo 29.10.2010.

Průzkum také ukázal, že postoj Britů k organizaci je relativně ambivalentní, když na otázku dotazující se na pocity respondentů v případě, že by Británie opustila Commonwealth, odpovědělo celkem 55 % osob, že by jim to bylo jedno nebo nevědělo. Příznačný je také fakt, že 49 % Britů nebylo schopno uvést žádnou z aktivit Commonwealthu a pokud nějakou aktivitu uvedli, z valné většiny jmenovali Hry Commonwealthu.¹⁰⁹

Vzhledem ke stále se rozšiřujícím generačním rozdílům v otázce Commonwealthu je při hodnocení jeho obrazu u britské veřejnosti nutné odlišovat postoje starší a mladší generace. Zatímco starší Britové mají o Commonwealthu lepší povědomí, ti mladší mají jen velmi nízké znalosti, a tudíž je i obraz organizace u mladší generace více zkreslený (to se týká např. jejich představ o imperiálním charakteru Společenství). Bez ohledu na věkovou kategorii přesto není celkové povědomí o Commonwealthu na příliš vysoké úrovni. Commonwealth si Britové spojují s pojmy jako demokracie, rozvojová pomoc, kulturní výměna nebo ekonomika, nicméně jednoznačně převládající téma, které si v souvislosti s organizací asociují, jsou Hry Commonwealthu.

¹⁰⁹ YouGov pro Royal Commonwealth society. *Commonwealth* [online]. Průzkum veřejného mínění. Proveden ve dnech 2.–4.3.2009. Dostupné z: <http://www.thercs.org/society/Filestore/PDFDownloads/RCS_poll.pdf>. Staženo 29.10.2010.

4 Srovnání britského obrazu Commonwealthu s realitou

Cílem této části práce je vyhodnotit zrekonstruovaný britský obraz Commonwealthu a porovnat jej s realitou. První část kapitoly se zabývá jednotlivými atributy obrazu Commonwealthu, které byly získány v předchozí kapitole, a vyhodnocuje, zdali odpovídají skutečnosti. Do skupiny atributů byly zařazeny témata a charakteristiky, které si britští politici, britská média a veřejnost nejčastěji s Commonwealthem spojují – tj. označení Commonwealthu za unikátní uskupení, problematika britského postavení vyplývající z imperiální minulosti, význam Her Commonwealthu, charakteristika Commonwealthu jako ekonomického nástroje, nástroje demokracie, rozvojové politiky a britské zahraniční politiky. Atributy připisované Commonwealthu nejsou vyhodnocovány zvlášť pro každou složku společnosti, protože některé z nich se vyskytly ve více případech. Další části kapitoly se zabývají už odděleným vyhodnocením jednotlivých složek, tj. politické scény, médií a veřejnosti, a závěr kapitoly nabízí celkové zhodnocení.

4.1 Atributy Commonwealthu

4.1.1 Unikátnost Commonwealthu

O unikátnosti Commonwealthu hovořili pravidelně téměř všichni britští politici představitelé. Commonwealth skutečně disponuje několika jedinečnými charakteristikami, mezi které patří politiky často zmiňovaná rozmanitost organizace, její konsensuálnost, prostor, který je v jejím rámci udělován malým státům, výjimečný formát vztahů mezi členskými zeměmi i celá řada dalších, které již politici tolik nevyzdvihují. Mezi ty nejvýraznější je možné řadit schopnost organizace přizpůsobovat se vnějším podmínkám, existenci tzv. People's Commonwealth a dále pak existenci instrumentů sloužících k pozastavení členství států v organizaci, jeho jedinečný původ a existenci velké sportovní události s ním spojené.

Fakt, že organizace nedisponuje žádným mechanismem hlasování, nutí její členy k diskusi, sblížování stanovisek a budování konsensu. Rozmanitost jejích členů, kteří pocházejí ze všech koutů světa a zastupují nejrůznější úhly pohledu, umožňuje vytvářet takový konsensus, který bude globálně přijatelný. Tento postup umožňuje

Commonwealthu přispívat k řešení celosvětových problémů, jakými je například problematika klimatických změn zmiňovaná v předchozích kapitolách.¹¹⁰

Co se týká malých států, je pro ně Commonwealth skutečně unikátní platformou. Z 54 členských zemí Společenství řadí ComSec 32 právě do skupiny malých států.¹¹¹ Tyto snáze zranitelné státy mají v rámci Commonwealthu možnost prosazovat svůj hlas a své zájmy, a to díky tomu, že jsou zde zastoupeny stejnou měrou, jako státy velké a rozvinuté. Tato charakteristika zároveň výrazně odlišuje Commonwealth od ostatních mezinárodních organizací.¹¹²

Jako jedinečný je možné označovat také neformální charakter vztahů uvnitř Společenství, který vyplývá především z jeho historického vývoje. Commonwealth (a především CHOGM) je mnohými popisován jako klub, ve které panuje uvolněná, přátelská, srdečná atmosféra, což přispívá k dalšímu sblížení představitelů členských států a budování lepších vazeb.¹¹³

Svou schopnost přizpůsobovat se prokázal Commonwealth v minulosti již několikrát, naposledy na počátku 90. let po ukončení politiky apartheidu v Jižní Africe. Ačkoliv boj proti němu byl jednou z hlavních náplní činnosti Společenství v 70. a 80. letech 20. století, snaží se Commonwealth adaptovat i na nové podmínky a nalézt nové sféry své činnosti i po dovršení boje proti apartheidu.¹¹⁴

Existence tzv. People's Commonwealth, který bývá mnohdy politiky, médii i veřejností opomíjen, je jedním z nejcharakterističtějších atributů organizace. Commonwealth totiž na rozdíl od většiny ostatních mezinárodních organizací neoperuje pouze na úrovni vlád, ale také na úrovni obyvatel, což je prvek, na který je Commonwealth velmi pyšný.¹¹⁵

Posledním vybraným charakteristikám, tj. existenci instrumentů sloužících k pozastavení členství ve Společenství, existenci Her Commonwealthu a jedinečnému původu organizace, je věnován prostor v následujících částech kapitoly.

¹¹⁰ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making...*, s. 4.

¹¹¹ Commonwealth Secretariat. *Small States Digest* [online]. 2010, Issue 4, s. 2. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/files/233712/FileName/Small_States_Digest_4.pdf>. Staženo 14.4.2011.

¹¹² Závazek pomoci malým státům zkotvuje Commonwealth i do Deklarace z Harare. O jeho činnosti ve prospěch malých států zpravuje pravidelně vydávaná publikace Small States Digest a řada oficiálních dokumentů, které vydává ComSec. Publikace a dokumenty dostupné z:

<http://www.thecommonwealth.org/Document/190628/159719/223389/small_states/>.

¹¹³ SRINIVASAN, Krishnan. *The Commonwealth...*, s. 19.

¹¹⁴ BANERJI, Amitav. The Commonwealth of Nations: A Force for Democracy in the 21st Century? *Round Table*. 2008, Vol. 97, Issue 399, s. 818. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹¹⁵ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Reinventing...*, s. 33–35.

Souhrnně lze tvrdit, že atribut unikátnosti Commonwealthu, který se vyskytuje především u britských politiků, odpovídá skutečnosti, i když na některé jeho aspekty je kladen větší důraz, než na jiné.

4.1.2 Problematika britského postavení

Commonwealth, jakožto organizace vzniklá v důsledku rozpadu britského Impéria, s sebou nese určitou historickou zátěž a britští politici i britská veřejnost vnímají z toho plynoucí postavení Británie ve Společenství zcela odlišným způsobem. Britští politici se ve svých projevech snaží dávat jednoznačně najevo, že se od britské koloniální minulosti distancují, že do Commonwealthu v žádném případě nepromítají britské velmocenské zájmy a že Británie je zcela obyčejným členem organizace. Nicméně u veřejnosti, v některých médiích a i v ostatních členských zemích Společenství se setkáváme s názory, že Commonwealth je i v současnosti pod výrazným britským vlivem a že je odrazem britské imperiální minulosti.¹¹⁶ Konkrétní příklad problematického vnímání Společenství je možné nalézt už v samotném názvu organizace – dodnes se totiž setkáváme s označením „Britský Commonwealth“, který však formálně již od roku 1949 neexistuje.¹¹⁷

Příčin, které zavádají důvody tomuto „britskému problému“ a podporují dojem, že Velká Británie je spíše „první mezi rovnými“ než řadovým členem organizace, je několik. Ten základní je možné spatřovat již na samotném počátku vzniku Commonwealthu, který, jak již bylo zmíněno několikrát, přímo vyplýval z rozpadu Impéria. Dezintegrace koloniální říše probíhala tak klidně a důstojně, že ji obyvatelstvo Británie vůbec nebylo nuceno zaznamenat, a Britům tudíž nebyl poskytnut prostor pro to, aby mohli jasně diferencovat mezi Impériem a Commonwealthem.¹¹⁸ Vzhledem k faktu, že rozpad Impéria i vznik Commonwealthu byly řízeny Brity, je Společenství dodnes založeno na britských zkušenostech a tradicích a i v průběhu samotné dekolonizace došlo k zachování řady původně imperiálních forem vztahů mezi členskými zeměmi a Británií. Navíc Británie byla a je pro chod Commonwealthu klíčová – má největší podíl na jeho financování a velká část jeho zaměstnanců jsou

¹¹⁶ BENNETT, Joanna, SRISKANDARAJAH, Dhananjayan, WARE, Zoë. *Common what? Emerging findings of the Commonwealth Conversation* [online]. London: The Royal Commonwealth Society, 2009. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/11/Common-What.pdf>>. Staženo 10.3.2011.

¹¹⁷ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Reinventing...*, s. 53–55.

¹¹⁸ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making...*, s. 4.

právě Britové, což je zároveň přirozený důsledek faktu, že většina oficiálních institucí i neziskových organizací Commonwealthu sídlí právě v Londýně.¹¹⁹

Paradoxně se role Británie v Commonwealthu stává terčem kritiky rovnou ze dvou stran – na jedné straně se ozývají hlasy, které ji kritizují za imperiální vměšování,¹²⁰ na druhé straně stojí otázka „kdy se Británie přidá ke Commonwealthu?“ implikující dojem nedostatečného zapojení Spojeného království do organizace. Londýn je v důsledku tohoto stavu nucen v rámci Commonwealthu velmi důsledně balancovat, což je mnohdy problematické.¹²¹

Na jednoznačném řešení „britského problému“ se neshodují ani odborníci. Zatímco Krishnan Srinivasan¹²² zastává názor, že Britové by měli v Commonwealthu hrát větší roli a že bez Britů nebude Commonwealth schopn efektivně fungovat,¹²³ David McIntyre¹²⁴ na jeho tvrzení reaguje kriticky a tvrdí, že „Commonwealth není britský již půl století“ a navrhuje, aby se vůdčí role v organizaci ujal nějaký jiný stát.¹²⁵

Hodnocení správnosti aspektu obrazu odrážejícího britskou (imperiální) minulost v organizaci je problematické. Jak postoje britských politiků, tak dojem, který panuje u britské veřejnosti, jsou založeny na logickém základě a vycházejí z informací, které jsou jim poskytovány. Problém však spočívá ve faktu, že řada z těchto informací má protichůdný obsah. Commonwealth nicméně není v žádném případě možné označovat za imperiální nástroj Británie, a to už jen z toho důvodu, že členství v něm je zcela dobrovolné. Zároveň se ale zdá, že role Británie, přinejmenším z finančního hlediska, je pro chod organizace nadále klíčová, i když formálně nemá Spojené království v organizaci větší pravomoci než jiné členské státy.

4.1.3 Význam Her Commonwealthu

Hry Commonwealthu jsou hodnoceny jako mediálně neúspěšnější aktivita Společenství.¹²⁶ Jak bylo naznačeno v předchozí části práce, tato sportovní událost

¹¹⁹ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise...*, s. 116, 155–157.

¹²⁰ Jako v případě krize v Zimbabwe.

¹²¹ SRISKANDARAJAH, Dhananjayan. Příspěvek na konferenci *The UK and the World: Rethinking the UK's International Ambitions and Choices. Session 6. A Changing Britain* [online]. Londýn: Chatham House, 14.7.2010, s. 4. Přepis konference dostupný z: <http://www.chathamhouse.org.uk/files/17018_140710ukrole_6.pdf>. Staženo 21.2.2011.

¹²² Krishnan Srinivasan je indický diplomat, bývalý zástupce generálního tajemníka Commonwealthu a vědecký pracovník na Institute of Commonwealth Studies, University of London.

¹²³ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise...*, s. 155–159.

¹²⁴ David McIntyre je emeritní profesor historie na University of Canterbury, Christchurch, Nový Zéland a zároveň je autorem řady publikací na téma Commonwealth.

¹²⁵ McINTYRE, William David. *Whose...*, s. 58.

¹²⁶ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making...*, s. 15.

velmi přitahuje zájem britských médií a potažmo i britské veřejnosti, což dokazují výsledky průzkumů veřejného mínění.

Hry se vyvinuly v průběhu 30. let 20. století, avšak rozsáhlých rozměrů, tak, jak je známe dnes, nabyly až během 90. let, po zapojení soukromého sektoru do jejich financování. Popularita Her stoupla v posledních desetiletích natolik, že v očích veřejnosti i médií postupně zastínily i význam CHOGM a pro britskou veřejnost se staly netypičtějším ztělesněním existence Commonwealthu.¹²⁷ Velkou popularitu si Hry získaly také za hranicemi Společenství a jejich koncept převzala i jiná mezinárodní sdružení – např. Mezinárodní organizace frankofonie pořádá od roku 1989 vlastní Hry Frankofonie¹²⁸ a Společenství portugalsky mluvících zemí pořádá od roku 2006 Hry Lusofonie.¹²⁹

Hry Commonwealthu byly v minulosti součástí politické dimenze Společenství, což se projevovalo například jejich bojkoty v rámci boje proti apartheidu. Dodnes je tato sportovní událost velmi důležitou součástí existence Společenství, je jedním z aspektů jeho jedinečnosti a ztělesňuje jeden z mála případů činnosti tzv. People's Commonwealth, o který veřejnost jeví opravdový zájem.¹³⁰ Sport je sám o sobě velmi populární záležitostí a Hry Commonwealthu tudíž umožňují Společenství relativně jednoduchou cestou rozšiřovat povědomí o svých hodnotách, pomáhat budovat vztahy mezi obyvateli členských zemí, podporovat spolupráci a vytvářet občanskou společnost a také přitahují zájem mladé generace, který je pro Commonwealth životně důležitý.¹³¹

Fakt, že britská média a britská veřejnost si v souvislosti s Commonwealthem nejčastěji asociují Hry, jistě není chybný. Sport přirozeně přitahuje více zájmu než politická jednání. Commonwealth sám usiluje o propagaci své sportovní dimenze a pokouší se prostřednictvím Her prosazovat hodnoty, na nichž je založen. Velký mediální a společenský zájem ve Velké Británii je tudíž možné považovat za důležitý úspěch Commonwealthu. Zároveň je ale nutné podotknout, že obraz organizace založený na Hrách je do značné míry zavádějící – Hry Commonwealthu jsou sice integrální součástí existence organizace, ale nestojí jako jediné v centru jeho podstaty. Médii i veřejnosti tudíž unikají další důležité aspekty existence organizace.

¹²⁷ SHAW, Timothy M. *Commonwealth: inter- and non-state contributions to the global governance*. London: Routledge, 2008, s. 98–99.

¹²⁸ Les Jeux de la Francophonie. *6 éditions inoubliables* [online]. Dostupné z: <<http://jeux.francophonie.org/-editions-inoubliables-.html>>. Staženo 21.4.2011.

¹²⁹ Comunidade dos Países de Língua Portuguesa. *Jogos da Lusofonia* [online]. Dostupné z: <<http://www.cplp.org/Default.aspx?ID=291>>. Staženo 21.4.2011.

¹³⁰ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making...*, s. 15.

¹³¹ McINTYRE, William David. *A Guide...*, s. 201–210.

4.1.4 Commonwealth jako ekonomický nástroj

Ekonomický rozměr Commonwealthu je velmi vyzdvihován britskými politiky. U současné vlády Davida Camerona je dokonce stavěn do popředí důležitosti celé organizace a význam mu přiznává, i když v menší míře, i britská veřejnost.

Ekonomická rovina skutečně je důležitou součástí Společenství, což dokazuje i existence samostatného dokumentu věnovaného ekonomické dimenzi Commonwealthu, tzv. Edinburské deklarace z r. 1997. Hlavní pozornost organizace v ekonomické oblasti je na základě této deklarace směřována směrem k boji proti chudobě, pomoci rozvojovým zemím a malým státům a také ke spravedlivějšímu řízení vývoje globalizace tak, aby z něj těžily všechny státy a regiony světa, pokud možno, rovnoměrně.¹³² Ačkoliv ekonomická politika Commonwealthu, jak je z deklarace patrné, neodráží příliš zájmy rozvinutých zemí, přináší i přesto Londýnu několik výhod. Británie může těžit například ze snahy Společenství odstraňovat obchodní bariéry, podporovat investice či obchod. Velkou výhodou v ekonomické oblasti, která má pozitivní vliv i na Spojené království, přináší také již dříve zmiňovaný faktor Commonwealthu. Obvykle je udáváno, že v jeho důsledku dochází v případě obchodů v rámci Společenství ke snižování nákladů o 10–15 %, ale poslední propočty dokonce hovoří až o 50% snížení,¹³³ což může pro Británii znamenat, ve srovnání s jinými rozvinutými zeměmi stojícími mimo Commonwealth, významnou komparativní výhodu.¹³⁴ Faktor Commonwealthu nicméně není možné přeceňovat, protože je výrazně oslabován jednak vlivem globalizace a jednak faktem, že angličtinu, která je důležitým aspektem tohoto faktoru, používá téměř celý svět, v čele s ekonomickou velmocí, Spojenými státy americkými.¹³⁵

Další potenciální výhodou členství Británie v Commonwealthu je fakt, že jeho členy jsou některé velmi rychle rostoucí ekonomiky, z čehož by mohlo Spojené království v budoucnosti taktéž těžit.¹³⁶ V současné době nicméně Velká Británie potenciál Commonwealthu v ekonomické rovině příliš nevyužívá – podíl exportu

¹³² CHOGM. *Promoting Shared Prosperity: Edinburgh Commonwealth Economic Declaration* [online]. Edinburgh, 1997. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/press/31555/34582/34862/promoting_shared_prosperity__edinburgh_commonwealth.htm>. Staženo 14.11.2010.

¹³³ BENNETT, Joanna et al. *Trading places: the 'Commonwealth effect' revisited* [online]. Pracovní dokument. The Royal Commonwealth Society, 30.9.2010, s. 13. Dostupné z: <http://www.thercs.org/society/Filestore/PDFDownloads/TradingPlaces_WorkingPaper.pdf>. Staženo 16.4.2011.

¹³⁴ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise...*, s. 136.

¹³⁵ Tamtéž, s. 138.

¹³⁶ Dva členské státy Commonwealthu, Indie a Jižní Afrika, jsou například zároveň členskými státy BRICS, tj. uskupení nejrychleji se rozvíjejících ekonomik světa.

Spojeného království ze Společenství a importu do něj se pohybuje pod 9 % celkových obchodů Británie.¹³⁷

Obraz Commonwealthu jako důležitého ekonomického aktéra přijímaný řadou britských politiků není zcela neadekvátní, avšak naplnění ekonomického potenciálu je možné očekávat spíše až v budoucích letech v souvislosti s růstem zemí jako Indie a Jižní Afrika a dalším rozvojem ekonomické dimenze Společenství. Danny Sriskandarajah, ředitel RCS, v této souvislosti dokonce předvídá, že budoucnost Commonwealthu by mohla spočívat právě v oblasti ekonomiky.¹³⁸ V současnosti však z výhod Commonwealthu těží spíše než Británie ostatní, především rozvojové, členské země.

4.1.5 Commonwealth jako nástroj demokracie

Commonwealth sám sebe definuje jako asociaci „(...) jejíž členské státy spolupracují v zájmu společných cílů v oblasti demokracie (...),“¹³⁹ a svůj závazek demokratickým hodnotám zakotvuje i v Deklaraci z Harare. Společenství si s demokracií a s hodnotami s ní souvisejícími, jako jsou lidská práva, právní stát či „dobré vládnutí,“¹⁴⁰ spojují všechny složky britské společnosti, nejvýrazněji však britští politici. Britové chápou Commonwealth jako nástroj, který slouží k rozšiřování demokratických hodnot ve světě, avšak je možné vysledovat vyjádření, která o schopnostech Společenství v oblasti demokracie pochybují.¹⁴¹ Tento rozpor není v Commonwealthu nijak ojedinělý a zapadá do širší dlouhodobé debaty, která se zabývá skutečným potenciálem Commonwealthu v oblasti prosazování demokratických hodnot.

Do poloviny 90. let 20. století nedisponoval Commonwealth žádnými nástroji k prosazování svých předsevzetí týkajících se demokracie. Ustavení CMAG a následné pozastavení členství Nigerie za popravu devíti aktivistů v roce 1995 tak bylo právem považováno za historický a bezprecedentní krok ve vývoji směrem k akceschopnějšímu Commonwealthu.¹⁴² Dalším obdobně pozitivně hodnoceným krokem bylo i pozastavení

¹³⁷ BENNETT, Joanna et al. c. d., s. 8.

¹³⁸ The RCS. *Commonwealth members enjoy up to 50% trade advantage* [online]. Tisková zpráva. Publikováno 30.9.2010. Dostupné z:

<http://www.thercs.org/society/Filestore/PDFDownloads/Trade_PressRelease_FINALrevised.pdf>. Staženo 16.4.2011.

¹³⁹ *The Commonwealth* [online]. Dostupné z:

<http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/191247/the_commonwealth/>. Staženo 14.4.2011.

¹⁴⁰ Ve smyslu anglického good governance.

¹⁴¹ Takové komentáře se objevovaly například v souvislosti s krizí v Zimbabwe.

¹⁴² CROWE, Virginia. *The Commonwealth in a Changing World. New Relationships and New Directions?* Londýn: HMSO, 1997, s. 10–11.

členství Pákistánu v roce 1999. V obou případech motivovalo omezení členství státy ke změnám a k reformám, které následně umožnily jejich opětovné přijetí¹⁴³ do organizace.¹⁴⁴ Události v Zimbabwe v letech 2002–2003 však v tomto relativně pozitivním vývoji způsobily negativní obrat. Zimbabwe na pozastavení svého členství v roce 2002 v důsledku pochybných voleb nereagovalo reformami, ale naopak vystoupením z Commonwealthu, což posílilo argumenty skeptiků, kteří tvrdí, že Commonwealth je pouhým „debatním kroužkem“ bez jakýchkoliv účinných mechanismů pro prosazování demokracie.¹⁴⁵ Kritici Commonwealthu také vyčítají jeho neschopnost reagovat v kritických situacích dostatečně rychle, principiálně a rezolutně.¹⁴⁶ Tento stav vyplývá mj. ze dvou základních příčin – jednak Commonwealth nemá stálý exekutivní orgán, který by byl schopen rozhodnutí pohotově přijmout, a jednak před jakýmkoliv zásahem je Commonwealth nucen nejprve vystavět jednotné stanovisko, což je často velmi zdlouhavé, neefektivní a vyvolává to nové spory mezi členskými státy. Jedinečná pozitivní charakteristika Commonwealthu, tedy jeho konsensus, se tak zároveň stává jeho velkou přítěží. Další problémy Společenství v oblasti akceschopnosti při prosazování demokratických hodnot plynou z nedostatku finančních a personálních kapacit, který omezuje jeho efektivitu.¹⁴⁷

Stoupenci Commonwealthu na kritiku reagují několika argumenty. Uznávají, že Commonwealth sice nemá žádné silové mechanismy pro prosazování svých hodnot, disponuje však morální autoritou, jejíž účinnost při budování demokracie byla v minulosti několikrát prokázána. Příkladem může být fakt, že od 90. let 20. století došlo, za podpory Společenství, ve více než deseti zemích afrického Commonwealthu k přechodu k systému pluralitní demokracie.¹⁴⁸ Ačkoliv jsou úspěchy CMAGu, zvláště v případě Zimbabwe, sporné, Commonwealth je jedinou mezinárodní organizací, která instrumentem jako je CMAG disponuje a která se uchyluje k pozastavování členství zemí porušujících její základní principy s eventuelní možností jejich úplného vyloučení.¹⁴⁹ Dalším argumentem, který hovoří ve prospěch Společenství, jsou jeho

¹⁴³ Nigerii bylo obnoveno členství v r. 1999, Pákistánu v roce 2004 (avšak v roce 2007 bylo znovu pozastaveno).

¹⁴⁴ BANERJI, Amitav. c. d., s. 816.

¹⁴⁵ MCKINNON, Don. *The Modern Commonwealth – challenges in the 21st Century* [online]. Projev na London School of Economics, Londýn, 12.11.2007, s. 1–5. Dostupné z:

<http://www.thecommonwealth.org/speech/181889/34293/35178/172338/speech_to_lse.htm>. Staženo 14.4.2011.

¹⁴⁶ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Reinventing...*, s. 3–4.

¹⁴⁷ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise...*, s. 144–146.

¹⁴⁸ MCKINNON, Don. c. d., s. 4–5.

¹⁴⁹ WEISS, Thomas G., WILKINSON, Rorden. *Foreword*. In: SHAW, Timothy M., c. d., s. xi.

úspěchy na poli volebního pozorování a s ním souvisejícího poradenství, které jsou velmi efektivním prostředkem pro prosazování demokracie.¹⁵⁰

Obraz Commonwealthu jako nástroje pro podporu demokracie, který zastává značná část britské společnosti, jistě není mylný. Commonwealthu se sice v některých případech nedaří plně dodržovat, respektive prosazovat své závazky demokracii v plné míře, avšak k tomuto cíli soustavně směřuje. Budování demokracie je nekončící proces, v němž může Commonwealth jednotlivé členské státy, pokud projeví zájem, silně podporovat. Tuto roli Commonwealthu ve světě vystihl v roce 1978 jeho bývalý generální tajemník Sonny Ramphal slovy: „Commonwealth nemůže jednat za svět, ale může pomoci světu jednat.“¹⁵¹

4.1.6 Commonwealth jako nástroj rozvojové politiky

Rozvojová politika hraje v rámci Commonwealthu důležitou roli a je dalším z atributů obrazu Commonwealthu, na který kladou důraz jak britští politici, tak britská veřejnost.

Závazek Commonwealthu podporovat rozvoj je zakotven ve výše zmiňované Edinburské deklaraci z roku 1997, nicméně Commonwealth se této sféře činnosti věnuje již delší dobu – například od 80. let se aktivně zasazuje v oblasti oddlužování nejchudších států.¹⁵² S pomocí dalších aktérů mezinárodní dění, jakou jsou MMF (Mezinárodní měnový fond) nebo Světová banka, je v této své činnosti úspěšný.¹⁵³ Zároveň Commonwealth také podporuje rozvojové země ekonomicky, a to skrze své programy financované členskými státy. Commonwealth se tudíž stává nástrojem i příjemcem rozvojové pomoci.

Velká Británie taktéž klade na zahraniční pomoc (overseas aid) velký důraz. Důkazem toho je mj. fakt, že vedle zdravotnictví je zahraniční pomoc jedna ze dvou oblastí britského hospodářství, kterou nezasáhnou rozpočtové škrty plánované vládou Davida Camerona, a naopak dojde k navýšení jejího financování.¹⁵⁴

V oblasti zahraniční pomoci spolupracuje sice Británie s Commonwealthem, ale zároveň spolupracuje i s dalšími mezinárodními organizacemi a vyvíjí i samostatnou

¹⁵⁰ DONAHOE, Arthur R. The Commonwealth and Democracy at the Start of the 21st Century. *Round Table*. 2000, Vol. 89, Issue 354, s. 185. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹⁵¹ V originále „the Commonwealth cannot negotiate for the world, but it can help the world to negotiate.“ Dostupné z: <<http://www.ramphalcentre.org/sonny-ramphal/sonny-ramphal.html>>. Staženo 14.4.2011.

¹⁵² McKINNON, Don. c. d., s. 2.

¹⁵³ FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making...*, s. 23–25.

činnost, paralelní k činnosti Commonwealthu. Pomocí orgánů Společenství a pomocí bilaterální podpory skrze DfID¹⁵⁵ poskytuje Londýn finanční pomoc řadě rozvojových členských i nečlenských zemí Společenství.¹⁵⁶ Suma směřovaná do zemí Commonwealthu se např. za rok 2008/2009 pohybovala kolem hodnoty 1,4 miliard £, což činí přes 40 % celkové bilaterální pomoci poskytované Velkou Británií. Konkrétní sumy poskytované touto cestou zemím Společenství se podle různých zdrojů liší, nicméně jejich relativní výše každoročně roste.¹⁵⁷ Vedle finanční rozvojové pomoci se Británie taktéž dlouhodobě aktivně zasazuje o oddlužení, které prosazuje mj. opět i skrze programy Commonwealthu.

Obraz Commonwealthu jako nástroje britské rozvojové politiky není chybný, nicméně Commonwealth není v této oblasti pro Británii jedinečným nástrojem. Spojené království financuje rozvoj skrze celou řadu dalších bilaterálních a multilaterálních programů na Commonwealthu zcela nezávislých. Commonwealth je tudíž možné hodnotit jako důležitou, avšak ne unikátní, součást britské rozvojové politiky.

4.1.7 Commonwealth jako nástroj britské zahraniční politiky

Dalším atributem, který bývá Commonwealthu připisován, a to především britskými politiky, je jeho význam pro zahraniční politiku Spojeného království.

Commonwealth zahrnuje 54 členských států světa, které společně tvoří 1/3 světové populace a mezi něž patří státy globálního Severu i Jihu. Není klasickou regionální organizací, ba naopak jde napříč regiony, které spojuje a podporuje jejich spolupráci, a tudíž má velký potenciál přispívat k řešení globálních problémů.¹⁵⁸ Ve skutečně efektivní činnosti na mezinárodním poli mu však mnohdy brání jeho malé kapacity a také fakt, že většina členských zemí dává před ním přednost spíše výše zmiňovaným regionálním organizacím. Nelze tudíž tvrdit, že Commonwealth je na poli

¹⁵⁴ HM Treasury. *Spending Review 2010* [online]. TSO, 2010, s. 5. Dostupné z: <http://www.direct.gov.uk/prod_consum_dg/groups/dg_digitalassets/@dg/@en/documents/digitalasset/dg_191696.pdf>. Staženo 16.4.2011.

¹⁵⁵ Do založení samostatného DfID v r. 1997 byla pomoc poskytována skrze ODA (Overseas Development Administration), která byla součástí FCO.

¹⁵⁶ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise*, s. 147.

¹⁵⁷ Srovnej např.: DfID. *Statistics on International Development 2004/05–2008/09* [online]. Statistika. Publikováno 2009. Dostupné z: <<http://www.dfid.gov.uk/Documents/publications1/sid%202009/final-printed-sid-2009.pdf>>. Staženo 20.3.2011.

DfID. *Total DFID1 and GPEX Bilateral Aid by Region and Country Groupings* [online]. Statistika. Naposledy aktualizováno 30.3.2009. Dostupné z: <<http://www.dfid.gov.uk/About-DFID/Finance-and-performance/Aid-Statistics/Statistics-on-International-Development-2007/Section-3/>>. Staženo 20.3.2011.

¹⁵⁸ SHAW, Timothy M. c. d., s. 30.

mezinárodních vztahů výjimečně důležitým hráčem, naopak pro většinu jeho členů je spíše organizací na „druhé koleji“.¹⁵⁹

Ne jinak tomu je v případě Velké Británie. Všechny sledované britské vlády sice zařazovaly Commonwealth do rámce své zahraniční politiky po bok ostatních mezinárodních organizací, jako OSN nebo NATO, ale v reálné politice nebyl příliš zohledňován a naopak byl často opomíjen. Tento fakt vychází mj. ze skutečnosti, že ani britská bezpečnost, ani politika, ani prosperita nejsou na Commonwealthu závislé, a Londýn tudíž není nucen s organizací v oblasti zahraniční politiky vždy úzce spolupracovat.¹⁶⁰

Commonwealth je nicméně jedním z aspektů zahraniční politiky Velké Británie. Je pro ni důležitý z hlediska politiky multilateralismu, která je pro mocnosti střední velikosti, jako je Spojené království, velmi významná. Nehraje však v této sféře nijak zásadní roli a pro Británii zůstává klíčovou orientace na USA, potažmo NATO, a na EU.¹⁶¹ Obraz Commonwealthu jako nástroje britské zahraniční politiky tudíž lze hodnotit jako správný, avšak význam Společenství je v oficiálních projevech politiků ve srovnání s reálným stavem zpravidla přeceňován a Commonwealth nehraje ve skutečné zahraniční politice Británie výrazně důležitou roli.

4.2 *Politická scéna*

Britští politici se k hodnotám a ideálům Společenství plně hlásí, veřejně jej podporují a často na jeho adresu opakují dobře znějící formální klišé. V reálné politice jej ale mnohdy opomíjejí a jednají vůči němu neupřímně. Commonwealth je dlouhodobě ze strany britských vlád podhodnocován, není pro britské politiky prioritou a trpí výrazným nedostatkem jejich reálné politické vůle.¹⁶² Tato lhostejnost je v některých případech kombinovaná se sporadickými výbuchy zájmu o Společenství, obvykle v souvislosti s významnými svátky nebo oficiálními událostmi, při jejichž příležitosti se Commonwealthu obvykle dostává řady dalších, povětšinou prázdných, slibů.¹⁶³

¹⁵⁹ WILLIAMS, Paul D. *Blair's Britain ...*, s. 389.

¹⁶⁰ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise*, s. 152.

¹⁶¹ MARTIN, Laurence, GARNETT, John. *British Foreign Policy – Challenges and Choices for the 21st Century*. London: Royal Institute of International Affairs, 1997, s. 27–28.

¹⁶² INGRAM, Derek. A much-too-timid Commonwealth. *Round Table*. 1999, Vol. 88, Issue 351, s. 497–499, 502–503. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹⁶³ SRINIVASAN, Krishnan. Nobody's Commonwealth? The Commonwealth in Britain's post-imperial adjustment. *Commonwealth & Comparative Politics*. 2006, Vol. 44, Issue 2, s. 258. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

Další problém v přístupu britské politické scény ke Commonwealthu je fakt, že Společenství je britskými vládami dlouhodobě velmi slabě financováno. I když je britský podíl na jeho financování největší ze všech členských zemí,¹⁶⁴ je toto číslo v absolutním měřítku velmi nízké a Commonwealth dlouhodobě trpí finančním nedostatkem.¹⁶⁵ Vzhledem k malému zájmu veřejnosti o organizaci se zároveň ani nedá očekávat, že by britští daňoví poplatníci byli ochotni do Commonwealthu investovat více.¹⁶⁶

Co se týká správnosti obrazu Společenství na úrovni britské politické scény, nelze tvrdit, že by byl obraz mylný. Znalosti politiků o organizaci jsou velmi vysoké, ale obraz, který u nich převládá, odráží především stav, jakým by měl Commonwealth v ideálním případě být. Tento obraz nebere v potaz realitu Commonwealthu a spíše odpovídá obsahu deklarovaných cílů Společenství. Britští politici se drží oficiálního, formálního obrazu organizace a při tom výrazně opomíjejí jeho neformální činnost na úrovni tzv. People's Commonwealth.¹⁶⁷

4.3 Média

Od 60. let 20. století docházelo u britských politiků a britské společnosti k výraznému poklesu zájmu o Impérium, respektive Commonwealth, což přirozeně vedlo i k poklesu zájmu médií o tuto sféru.¹⁶⁸ Commonwealthu se od té doby nepodařilo na sebe znovu upoutat stabilní pozornost médií, která by reflektovala jeho skutečnou roli. Média informují v souvislosti s Commonwealthem především o událostech, které jsou buď široce atraktivní (jako jsou Hry Commonwealthu) nebo podle hesla „dobré zprávy, žádné zprávy“ mediálně lákavé. Příliš pozornosti tudíž není věnováno tiché soustavné práci ComSecu a dalších orgánů Společenství, a namísto toho se novináři zabývají spíše politickými zvraty a krizemi v zemích Commonwealthu, a jejich obraz Společenství je tudíž zkreslený.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Činí 30 % rozpočtu Sekretariátu.

¹⁶⁵ Pro rok 2009/2010 činil například rozpočet ComSecu 14 995 745 £ (Zdroj: <<http://www.thecommonwealth.org/Internal/190945/34492/funding/>>. Staženo 24.4.2011).

¹⁶⁶ MARSHALL, Peter. 21st Century Britain and the Commonwealth. *Round Table*. 2004, Vol. 93, Issue 376, s. 578. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹⁶⁷ Editorial. Britain and the Future Roles of the Commonwealth. *Round Table*. 1995, Vol. 334, Issue 1. s. 3. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

¹⁶⁸ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise*, s. 121.

¹⁶⁹ MARSHALL, Peter. The Commonwealth at 60. *Round Table*. 2009, Vol. 98, Issue. 404, s. 542. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

Commonwealth sám ke zkreslení přispívá svou neschopností efektivně komunikovat se svým okolím, za což je odborníky velmi často kritizován.¹⁷⁰ Představitelé Společenství věnují médiím velmi málo pozornosti, uzavírají se do sebe, nepořádají příliš hojně briefingy, ani veřejné debaty a dostatečně jasně neinformují o dosažených úspěších organizace.¹⁷¹ Faktem ale také je, že publicita je velmi drahá a s ohledem na nízké rozpočty si Commonwealth širokou mediální kampaň nemůže dovolit.¹⁷²

Stav, ve kterém se Commonwealth na mediální scéně ocitl, odráží jeho širší potíže v oblasti vlastní propagace. Míra a forma zpravodajství o Commonwealthu neodpovídá skutečné činnosti organizace a jeho obraz, tak jak jej média vnímají a dále odrážejí, sice není chybný, nicméně je velmi vychýlený.

4.4 Veřejnost

Zájem britské veřejnosti o Commonwealth se omezuje především na Hry Commonwealthu, což, jak již bylo řečeno v předchozí části kapitoly, představuje značné vychýlení obrazu od skutečnosti a znamená, že Britům uniká řada důležitých aspektů Společenství.

Rozšiřování povědomí o Commonwealthu ve Velké Británii bylo úkolem Institutu Commonwealthu (Commonwealth Institute), který vznikl v průběhu 50. let 20. století a součástí jeho činnosti bylo pořádání vzdělávacích programů, výstav a společenských akcí, příprava informačních balíčků, vedení knihovny a další osvětová činnost s Commonwealthem související. V 90. letech se ale Institutu v důsledku škrtnů na ministerstvu zahraničních věcí, které jej financovalo z 90 %, dostal do vážných problémů. I přes kritiku ze strany zastánců Commonwealthu, FCO od svého rozhodnutí neustoupila a od přelomu let 1995/96 přistoupila ke snížení dotací Institutu, které byly od roku 2000 dokonce zastaveny úplně.¹⁷³ V důsledku tohoto kroku došlo v následujících letech k uzavření Institutu a jeho činnost byla převzata jinými organizacemi, nicméně jejich efektivita je hodnocena jako nízká. Problémy v oblasti povědomí veřejnosti, se kterými se Commonwealth potýkal již před rokem 2000, se tak ještě prohloubily.¹⁷⁴

¹⁷⁰ Právě slabým schopnostem Commonwealthu v oblasti vlastní propagace se věnovala tzv. Symonsova zpráva zmiňovaná ve třetí kapitole.

¹⁷¹ McINTYRE, William David. *A Guide...*, s. 216.

¹⁷² MARSHALL, Peter. *The Commonwealth...*, s. 542.

¹⁷³ McINTYRE, William David. *A Guide...*, s. 191.

¹⁷⁴ SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise...*, s. 127.

Vedle stavu informovanosti je možné označit celou řadu dalších příčin, které vedou ke zkreslení obrazu Commonwealthu u britské veřejnosti. Mezi ně patří například skutečnost, že Commonwealth je ze své podstaty těžko srozumitelný, chybí mu symboly a osobnosti, s nimiž by si jej mohla veřejnost ztotožnit a má problém v oblasti komunikace s vnějším světem.¹⁷⁵ Důsledkem nedostatečné komunikace je, že lidé nepocítují dopady činnosti organizace na svůj každodenní život, přičemž tento dojem je zvláště silný u mladé generace.¹⁷⁶ S tím souvisí i jeden z hlavních problémů, se kterými je Commonwealth nucen se vypořádat, a to klesající zájem mladých lidí o jeho činnost, který ve svých důsledcích může ohrožovat i budoucí existenci Společenství. Rozšiřující se generační propast a nezájem mladých o činnost Commonwealthu však není v žádném případě britským specifickým a Commonwealth se s ním potýká ve všech „starých“¹⁷⁷ členských zemích.¹⁷⁸

Souhrnně lze o obrazu Commonwealthu u britské veřejnosti říci, že je vychýlený především směrem ke Hrámu Commonwealthu a v případě mladé generace navíc zatížený řadou ne zcela správných představ a mystifikací o jeho imperiálním původu a roli.

4.5 Celkové zhodnocení

Obraz Commonwealthu, tak jak existuje ve Velké Británii, není v žádném ze svých aspektů zcela chybný, v některých případech je však výrazně zkreslený.

Co se týká zkoumaných složek společnosti, největší zkreslení je možné nalézt u britské veřejnosti. Toto zkreslení se projevuje jednak tím, že veřejnost si v některých případech Commonwealth spojuje pouze se sportem, a jednak nesprávným vnímáním jeho role. To je zvláště patrné u mladší generace, jež, do značné míry chybně, vnímá Commonwealth jako odraz imperiální minulosti své země. Naopak obraz Commonwealthu tak, jak jej oficiálně prezentují britští politici, je sice v některých směrech zidealizovaný, opomíjí některé skutečnosti a některé jeho atributy jsou diskutabilní, ale nevychyluje se výrazně od reality. Shodně je u všech tří složek společnosti možné zaznamenat opomíjení úrovně tzv. People's Commonwealth,

¹⁷⁵ McINTYRE, William David. *A Guide...*, s. 7, 60, 223.

¹⁷⁶ BENNETT, Joanna, SRISKANDARAJAH, Dhananjayan, WARE, Zoë. *An Uncommon Association. A Wealth of Potential. Summary Recommendations from the Commonwealth Conversation* [online]. London: The Royal Commonwealth Society, 2010, s. 5. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2010/03/Commonwealth-Conversation-Final-Report.pdf>>. Staženo 14.3.2011.

¹⁷⁷ Pojmem „staré členské země“ jsou označovány státy, které byly původně dominií.

¹⁷⁸ BENNETT, Joanna, SRISKANDARAJAH, Dhananjayan, WARE, Zoë. *Common what...*, s. 35.

kterému, ač je Commonwealthem prezentována jako jedna z nejvýznamnějších součástí organizace, není v Británii věnováno příliš pozornosti (pokud ovšem právě neprobíhají Hry Commonwealthu).

Co se týká jednotlivých atributů obrazu, jako problematické je možné hodnotit především dva z nich. Z britského hlediska se jedná o otázku postavení Velké Británie v Commonwealthu, na kterou nenacházejí jednoznačnou odpověď ani odborníci. Z hlediska Commonwealthu jako celku se jedná o problém jeho schopnosti dostát svým demokratickým závazkům, v jehož souvislosti se pravidelně objevují nové pochybnosti o efektivitě a roli organizace. Právě fakt, že postavení Commonwealthu je v některých momentech poněkud komplikované a nejasné, se odráží i v obraze, který si o Commonwealthu Britové vytváří, a který je mj. v důsledku toho v některých oblastech nepřesný.

Závěr

Na základě poznatků shromážděných v průběhu práce lze dojít k několika závěrům. Prvním z nich je potvrzení předpokladu, že obraz Commonwealthu se u jednotlivých složek britské společnosti, tj. politiků, médií a veřejnosti, liší. Na politické úrovni lze označit několik základních atributů obrazu, které se mezi politiky vyskytují nejčastěji – mezi ně patří označení organizace za unikátní uskupení a za nástroj sloužící pozitivně rozvojové politice, demokracii, zahraniční politice a ekonomice Velké Británie, přičemž nejvíce zdůrazňována je právě jeho ekonomická role. Obraz Commonwealthu také v případě všech zkoumaných vlád shodně odráží jejich snahu prezentovat Commonwealth v pozitivním světle. Je však nutné podotknout, že při bližším pohledu se obraz odlišuje i uvnitř politické úrovně, a to jak v souvislosti s vnitřními změnami na politické scéně, tak v souvislosti s proměnami vnějších okolností. Dále je zapotřebí dodat, že tento prezentovaný obraz neodpovídá následně reálným činům britských politiků, a Commonwealth je nucen se ve Spojeném království potýkat s velkým nedostatkem skutečné politické vůle. Co se týká správnosti obrazu na politické úrovni, lze dojít k závěru, že je do značné míry zidealizovaný či nadsazený a odráží především oficiální cíle organizace. Zároveň ale nelze tvrdit, že by byl obraz na politické úrovni chybný nebo nějakým způsobem výrazně vychýlený. Jako velmi vychýlený je naopak možné hodnotit obraz Commonwealthu na mediální úrovni, jež je zkreslený především směrem ke Hrámu Commonwealthu, které lze, na rozdíl od valné většiny ostatních aktivit Společenství, označovat jako mediálně velmi úspěšný podnik. Média sice pojednávají i o některých dalších aktivitách organizace, ale tyto zprávy jsou obvykle velmi informativní a stručné a tematicky se omezují spíše na snadno uchopitelná témata (kterých se však v souvislosti s Commonwealthem mnoho nevyskytuje). Obraz Commonwealthu, existující na mediální scéně, je tudíž možné hodnotit jako velmi zkreslený, avšak ani v tomto případě není na místě označit jej za mylný. Podobně zkreslený, avšak ne mylný obraz panuje i na úrovni britské veřejnosti, jejíž mladší část navíc relativně nepřesně chápe historický kontext a historickou roli organizace. Důležité je v této souvislosti také zjištění, že bez ohledu na věkovou kategorii věnuje britská veřejnost Commonwealthu velmi málo pozornosti.

Shrneme-li výše uvedené poznatky, dojdeme k dalšímu důležitému závěru, a totiž, že u žádné složky britské společnosti se nevyskytuje ani zcela pravdivý, ani

zcela chybný obraz Commonwealthu. U všech složek britské společnosti je obraz do určité míry zkreslený – u politiků směrem k ideálnímu stavu a u médií a veřejnosti směrem ke Hrámu Commonwealthu – zároveň však u žádné z nich není zkreslení výrazné do takové míry, aby jej bylo možné označit za chybu. Odpověď na základní otázku práce, tedy zdali obraz Commonwealthu odpovídá realitě, je nicméně negativní. Problematické vnímání Commonwealthu a následná nepřesná konstrukce jeho obrazu u všech složek britské společnosti odráží fakt, že Commonwealth sám stále hledá svou roli v moderním světě a interpretace jeho pozice na mezinárodní scéně je složitá i pro odborníky. Navíc Commonwealth má dlouhotrvající potíže v oblasti komunikace s vnějším světem, a tato jeho neschopnost efektivně prezentovat své úspěchy a svou činnost vede k dalšímu prohlubování nepřesnosti obrazu a udržování mýtů kolem organizace.

V úvodu práce je zmíněna také problematika postavení Spojeného království ve Společenství, která se v průběhu práce ukázala být jedním z velmi výrazných problémů dnešního Commonwealthu. Ačkoliv se Commonwealth vyvinul z bývalého Impéria a některé, především hospodářské, prvky vztahů mezi bývalou mateřskou zemí a bývalými koloniemi se udržely dlouho po rozpadu britského koloniálního panství, není v současnosti na místě označovat Commonwealth za britský nástroj imperiálního vlivu. V této souvislosti je totiž nutné mít na paměti jednak fakt, že Commonwealth je ve své dnešní podobě zcela dobrovolným uskupením, jež mohou státy svobodně opustit, a jednak je také důležité uvědomit si, že Británie nedisponuje vůči ostatním členům žádnými zvláštními pravomocemi. Navíc obvinění z koloniálního vměšování směřovaná na adresu Velké Británie se objevují především v případech, kdy se Británie pouze aktivněji zasazuje o dodržování hodnot Commonwealthem stanovených, a dané státy toto obvinění využívají jako účelovou kritiku a obranu proti donucení k reformám. Pravdou ale také je, že Británie se nikdy nestala zcela řadovým členem organizace a je ostatními členskými státy nadále vnímána jako centrum organizace, což podporuje i 30% britský podíl na financování Sekretariátu Commonwealthu, či fakt, že většina organizací Commonwealthu sídlí v Londýně. Zcela na místě je tudíž označovat Spojené království jako „prvního mezi rovnými“.

Kromě rekonstrukce a vyhodnocení obrazu a zhodnocení s tím související britské role v Commonwealthu si práce také kladla za cíl zhodnotit jeho potenciál pro Velkou Británii, a přispět tak zároveň do širší debaty o roli a významu Commonwealthu. Ten se v některých oblastech potýká s neschopností dostat svým

závazkům a předsevzetím, což se týká především jeho potenciálu prosazovat demokracii ve svých členských státech a tento stav přirozeně vede, nejen v Británii, k pochybám o roli a schopnostech organizace. Commonwealth je však nutné oceňovat přinejmenším již za jeho úsilí o prosazování hodnot, které si vytyčil a tento samotný proces je možné považovat za pozitivní příspěvek k podpoře demokracie a lidských práv. Commonwealth je nedílnou součástí britské minulosti a může představovat velký potenciál i pro budoucnost. Je jedinečným nástrojem, který by mohl být aktivněji využíván v nejrůznějších směrech. Přinejmenším britští politici jsou si této skutečnosti vědomi, ale svou podporu organizaci ve většině případů vyčerpají již na úrovni rétoriky a ke skutečné změně nedospějí. Britové by se tudíž měli pokusit o skutečné využití Commonwealthu, které se nezastaví pouze u prázdných slov. Zatím poslední z řady britských politiků, kteří Commonwealthu podobné sliby adresovali, jsou současný premiér David Cameron a jeho ministr zahraničních věcí William Hague. Budoucnost prokáže, zdali se i tito dva politici zařadí do skupiny těch, kteří jen planě slibovali, nebo zdali dokážou potenciál Commonwealthu lépe zužítkovat. První generální tajemník Commonwealthu Arnold Smith označoval Commonwealth za nástroj, který „čeká, až bude uchopen a vhodně použit.“ To se ale zatím v britském případě nestalo.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Citováno podle: INGRAM, Derek. *A much-too-timid...*, s. 500.

Summary

The objective of this bachelor thesis is to reconstruct the image of the Commonwealth in the contemporary United Kingdom and to find out whether the image and the reality correspond.

This paper is divided into four chapters. The first two briefly introduce the history and the current functioning of the Commonwealth respectively. The other two chapters might be considered as the core parts of the thesis. The aim of the third chapter is to reconstruct the image of the Commonwealth and to emphasise main characteristics or attributes of this image. The chapter is subdivided into three parts according to three distinctive levels of the British society, particularly political scene, media and public. This subdivision is based on the fact, that because of experience they have with the organization and the specific information they receive about it, each of these elements perceives the Commonwealth differently. This fact leads to existence of more or less different images of the Commonwealth on each of the three levels of the society. The main outcomes of this chapter are that the politicians usually see the organisation as a unique grouping and as a positive tool suitable for support of democracy, international relations, development and for economic purposes. Meanwhile the image of the Commonwealth on the level of media mainly reflects popular matters such as the Commonwealth Games and generally neglects other Commonwealth activities and achievements. Very similar image can be found on the level of general public. Other significant findings are that the British general public actually does not care much about the Commonwealth, that the image which prevails among younger generation is very disturbed and that young Brits generally do not understand the historical context and the role of the organisation.

Based on the findings of the previous chapter, the fourth chapter deals with seven attributes which are most commonly associated with the image of the Commonwealth and evaluates to what extent they are true. In its latter part, the chapter also evaluates, whether the general image of the Commonwealth on the three levels of the British society is, in fact, correct. The main outcome of this chapter is the recognition that none of the three images of the Commonwealth can be marked as explicitly mistaken. The image of the Commonwealth at all levels is in some way skewed – in the case of British politicians towards the ideal state of the Commonwealth

ensuing from the official documents of the organisation, in the case of media and public towards the Commonwealth Games – but none of them is entirely wrong.

To answer the original question of this thesis, whether the image and the reality of the Commonwealth correspond, we can say that the image and the reality do not correspond in many ways, which however does not necessarily mean that the image is all wrong. Other important findings are that the British do not pay much attention to the Commonwealth, the position of the UK in the Commonwealth can be described as “the first among equals” and the organisation is being seriously underused by the British side.

Použitá literatura

Primární zdroje

Dokumenty

- *Balfour Declaration 1926* [online]. 1926. Dostupné z: <http://www.foundingdocs.gov.au/resources/transcripts/cth11_doc_1926.pdf>. Staženo 23.2.2011.
- FCO. *FCO Departmental Report 2007/2008 a FCO Departmental Report 2008/2009* [online]. Dostupné z: <<http://www.fco.gov.uk/en/publications-and-documents/publications1/annual-reports/departmental-report/archive/>>. Staženo 6.12.2010.
- FCO. *UK International Priorities: A strategy for FCO 2003* [online]. 2003. Dostupné z: <<http://www.sovereignty.org.uk/siteinfo/newsround/FCOStrategyFullFinal.pdf>>. Staženo 13.3.2011.
- HM Treasury. *Spending Review 2010* [online]. TSO, 2010, 106 s. Dostupné z: <http://www.direct.gov.uk/prod_consum_dg/groups/dg_digitalassets/@dg/@en/documents/digitalasset/dg_191696.pdf>. Staženo 16.4.2011.
- CHOGM. *Millbrook Commonwealth Action Programme on the Harare Declaration* [online]. Milbrook, Nový Zéland, 1995. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/shared_asp_files/GFSR.asp?NodeID=141096>. Staženo 10.11.2010.
- CHOGM. *Promoting Shared Prosperity: Edinburgh Commonwealth Economic Declaration* [online]. Edinburgh, 1997. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/press/31555/34582/34862/promoting_shared_prosperity__edinburgh_commonwealt.htm>. Staženo 14.11.2010.
- CHOGM. *Singapore Declaration of Commonwealth Principles* [online]. Singapur, 1971. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/shared_asp_files/GFSR.asp?NodeID=141097>. Staženo 24.10.2010.
- CHOGM. *The Harare Commonwealth Declaration* [online]. Harare, Zimbabwe, 1991. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealth.org/files/36123/FileName/harare.pdf>>. Staženo 24.10.2010.
- Koalice. *The Coalition. Our Programme for Government* [online]. 2010, 36 s. Dostupné z: <<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100526084809/http://programmeforgovernment.hmg.gov.uk/files/2010/05/coalition-programme.pdf>>. Staženo 6.3.2011.
- Labour Party. *A future fair for all* [online]. 2010. Dostupné z: <<http://www2.labour.org.uk/manifesto-splash>>. Staženo 9.3.2011.
- Labour Party. *New Labour Because Britain deserves Better* [online]. 1997. Dostupné z: <<http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab97.htm>>. Staženo 9.3.2011.
- *The London Declaration* [online]. Londýn, 1949. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealth.org/files/214257/FileName/TheLondonDeclaration1949.pdf>>. Staženo 27.2.2011.

Projevy a přednášky

- BROWN, Gordon. *Commonwealth Heads of Government Meeting* [online]. Projev před House of Commons shrnující výsledky CHOGM v Trinidadu a Tobagu, Londýn, 30.11.2009. Dostupné z: <<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm091130/wmstext/91130m0003.htm#09113018000032>>. Staženo 14.3.2011.
- BROWN, Gordon. *The Rt Hon Gordon Brown MP Statement to Commonwealth Finance Ministers Meeting: Mauritius- "DEBT 2000: THE MAURITIUS MANDATE"* [online]. Projev na setkání ministrů financí Commonwealthu, Mauricius, 16.9.1997. Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.hm-treasury.gov.uk/speech_chex_160997.htm>. Staženo 14.3.2011.
- CLEGHORN, Bruce. *The role of the Commonwealth* [online]. Projev na Commonwealth Medico-Legal Conference, Kuala Lumpur, 17.1.2003. Dostupné z: <<http://ukinmalaysia.fco.gov.uk/en/news/?view=News&id=2099175>>. Staženo 24.2.2010.
- HAGUE, William. *A 21st Century Partnership with the Commonwealth* [online]. Projev před Royal Commonwealth Society, Londýn, 4.2.2009. Dostupné z: <http://www.conservatives.com/News/Speeches/2009/02/William_Hague_A_21st_Century_Partnership_with_the_Commonwealth.aspx>. Staženo 6.3.2011.
- HAGUE, William. *Britain's Foreign Policy in a Networked World* [online]. Projev pro FCO, Londýn, 1.7.2010. Dostupné z: <http://www.conservatives.com/News/Speeches/2010/07/William_Hague_Britains_Foreign_Policy_in_a_Networked_World.aspx>. Staženo 24.10.2010.
- HAGUE, William. *The Commonwealth in a networked world* [online]. Proslov pro Lowy Institute for International Policy, Sydney, 19.1.2011. Dostupné z: <<http://ukinmacedonia.fco.gov.uk/en/news/?view=Speech&id=536723182>>. Staženo 24.2.2011.
- MAJOR, John. *Mr Major's Speech in Harare* [online]. Projev na Commonwealth Heads of Government Meeting v Harare, Harare, 17.10.1991. Dostupné z: <<http://www.johnmajor.co.uk/page978.html>>. Staženo 13.3.2011.
- McKINNON, Don. *The Modern Commonwealth – challenges in the 21st Century* [online]. Projev na London School of Economics, Londýn, 12.11.2007. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/speech/181889/34293/35178/172338/speech_to_lse.htm>. Staženo 14.4.2011.
- MILLIBAN, David. *More Common, More Wealth: Next Steps for the Commonwealth* [online]. Projev při příležitosti zahájení Commonwealth Conversation, Londýn, 20.7.2009, 6 s. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/07/Miliband-Commonwealth-Speech-Monday-20-July-2009.pdf>>. Staženo 26.2.2011.
- SRINIVASAN, Krishnan. *The Commonwealth Yesterday and Today*. Přepis přednášky před Institute of Social Studies. Hague: Institute of Social Studies, 1991, 22 s.
- SRISKANDARAJAH, Dhananjayan. Příspěvek na konferenci *The UK and the World: Rethinking the UK's International Ambitions and Choices. Session 6. A Changing Britain* [online]. Londýn: Chatham House, 14.7.2010, 32 s. Přepis konference dostupný z:

<http://www.chathamhouse.org.uk/files/17018_140710ukrole_6.pdf>. Staženo 21.2.2011.

Tisk

- Blair Hails Commonwealth as Global Pillar at Summit [online]. *LA Times*. Publikováno 25.10.1997. Dostupné z: <<http://articles.latimes.com/1997/oct/25/news/mn-46572>>. Staženo 13.3.2010.
- BLAIR, David, WILKINSON, Isambar. Pakistan suspended from Commonwealth [online]. *The Telegraph*. Publikováno 23.11.2007. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1570323/Pakistan-suspended-from-Commonwealth.html>>. Staženo 6.4.2011.
- BORGER, Julian. Commonwealth has abandoned human rights commitment – leaked memo [online]. *The Guardian*. Publikováno 8.10.2010. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/law/2010/oct/08/commonwealth-human-rights-leaked-document>>. Staženo 6.4.2011.
- BROGAN, Benedict. Commonwealth must restore credibility, say Tories [online]. *The Telegraph*. Publikováno 7.2.2003. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/australia/1421330/Commonwealth-must-restore-credibility-say-Tories.html>>. Staženo 6.4.2011.
- BURKE, Jason. Does this look ready to you? Chaos in run-up to Commonwealth Games [online]. *The Guardian*. Publikováno 22.9.2010. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/sport/2010/sep/21/commonwealth-games-collapse-bridge-delhi>>. Staženo 6.4.2011.
- COLVILE, Robert. Commonwealth: Relic of empire returns to centre stage [online]. *The Telegraph*. Publikováno 26.11.2009. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/6659029/Commonwealth-Relic-of-empire-returns-to-centre-stage.html>>. Staženo 24.3.2011.
- Commonwealth fails to back Zimbabwe suspension [online]. *The Guardian*. Publikováno 30.1.2002. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/world/2002/jan/30/zimbabwe?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.
- Commonwealth Games 2010: What's going wrong in Delhi today? [online] *The Telegraph*. Publikováno 13.10.2010. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/sport/othersports/commonwealthgames/8050220/Commonwealth-Games-2010-Whats-going-wrong-in-Delhi-today.html>>. Staženo 6.4.2011.
- Commonwealth still has a role, says Blair [online]. *Buzzle*. Publikováno 3.3.2002. Dostupné z: <<http://www.buzzle.com/editorials/3-3-2002-12455.asp>>. Staženo 14.3.2011.
- Commonwealth summit in Trinidad seeks climate change agreement [online]. *The Telegraph*. Publikováno 27.11.2009. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/earth/environment/globalwarming/6667627/Commonwealth-summit-in-Trinidad-seeks-climate-change-agreement.html>>. Staženo 6.4.2011.
- LYON, David. Overseas aid shake-up: How DfID plans to spend abroad [online]. *BBC News*. Publikováno 1.3.2011. Dostupné z: <<http://www.bbc.co.uk/news/uk-12606665>>. Staženo 6.3.2011.

- MACMILLAN, Harold. Britain, Europe and the Commonwealth. *Vital Speeches of the Day*. 1957, Vol. 23, No. 20, s. 614. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- MALKIN, Bonnie. Fiji faces expulsion from the Commonwealth [online]. *The Telegraph*. Publikováno 22.12.2008. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/australiaandthepacific/fiji/3902380/Fiji-faces-expulsion-from-the-Commonwealth.html>>. Staženo 6.4.2011.
- MULHOLLAND, Hélène. Commonwealth suspends Fiji following coup [online]. *The Guardian*. Publikováno 8.12.2006. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/politics/2006/dec/08/foreignpolicy.uk?INTCMP=ILCNETTXT3487>>. Staženo 6.4.2011.
- PORTER, Andrew. Gordon Brown: Commonwealth meeting can be a springboard for climate change deal [online]. *The Telegraph*. Publikováno 17.10.2009. Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/earth/copenhagen-climate-change-confe/6664065/Gordon-Brown-Commonwealth-meeting-can-be-springboard-for-climate-change-deal.html>>. Staženo 14.3.2011.
- TATCHELL, Peter. Uganda's tyrant [online]. *The Guardian*. Publikováno 22.11.2007. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2007/nov/22/ugandastyrant?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.
- WATT, Nicholas. Nicolas Sarkozy to attend Commonwealth meeting [online]. *The Guardian*. Publikováno 27.11.2009. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/politics/blog/2009/nov/27/nicolas-sarkozy-commonwealth-meeting?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.
- William Hague pledges Conservative support for the Commonwealth [online]. *Conservative Home*. Publikováno 3.2.2009. Dostupné z: <<http://conservativehome.blogs.com/torydiary/2009/02/william-hague-p.html>>. Staženo 6.3.2011.
- WINTOUR, Patrick. Pakistan suspended from Commonwealth [online]. *The Guardian*. Publikováno 22.11.2007. Dostupné z: <<http://www.guardian.co.uk/politics/2007/nov/22/foreignpolicy.uk?INTCMP=SRCH>>. Staženo 6.4.2011.

Ostatní

- BENNETT, Joanna et al. *Trading places: the 'Commonwealth effect' revisited* [online]. Pracovní dokument. The Royal Commonwealth Society, 30.9.2010, 16 s. Dostupné z: <http://www.thercs.org/society/Filestore/PDFDownloads/TradingPlaces_WorkingPaper.pdf>. Staženo 16.4.2011.
- BENNETT, Joanna, SRISKANDARAJAH, Dhananjayan, WARE, Zoë. *An Uncommon Association. A Wealth of Potential. Summary Recommendations from the Commonwealth Conversation* [online]. London: The Royal Commonwealth Society, 2010, 85 s. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2010/03/Commonwealth-Conversation-Final-Report.pdf>>. Staženo 14.3.2011.
- BENNETT, Joanna, SRISKANDARAJAH, Dhananjayan, WARE, Zoë. *Common what? Emerging findings of the Commonwealth Conversation* [online]. London: The Royal Commonwealth Society, 2009, 40 s. Dostupné z:

- <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/11/Common-What.pdf>>. Staženo 10.3.2011.
- Commonwealth Secretariat. *Small States Digest* [online]. 2010, Issue 4, 21 s. Dostupné z: <http://www.thecommonwealth.org/files/233712/FileName/Small_States_Digest_4.pdf>. Staženo 14.4.2011.
 - DfID. *Statistics on International Development 2004/05–2008/09* [online]. Statistika. Publikováno 2009. Dostupné z: <<http://www.dfid.gov.uk/Documents/publications1/sid%202009/final-printed-sid-2009.pdf>> Staženo 20.3.2011.
 - DfID. *Total DFID1 and GPEX Bilateral Aid by Region and Country Groupings* [online]. Statistika. Naposledy aktualizováno 30.3.2009. Dostupné z: <<http://www.dfid.gov.uk/About-DFID/Finance-and-performance/Aid-Statistics/Statistics-on-International-Development-2007/Section-3/>>. Staženo 20.3.2011.
 - HAGUE, William. *Commonwealth* [online]. Písemné stanovisko ministra, 9.12.2010. Dostupné z: <<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201011/ldhansrd/text/101209-wms0002.htm#10120944001557>>. Staženo 16.3.2011.
 - House of Commons. *First Report: The Future Role of the Commonwealth*. Šetření FAC. Foreign Affairs Committee, 1996, 691 s.
 - Ipsos-MORI. *Britain's Most Important Relationship – trends 1969–2003* [online]. Průzkum veřejného mínění. Publikováno 28.4.2003. Dostupné z: <<http://www.ipsos-mori.com/researchpublications/researcharchive/poll.aspx?oItemId=2447&view=wide>>. Staženo 2.12.2010.
 - NRS. *NRS Readership Estimates – Newspaper and Supplements* [online]. Průzkum trhu. January–December 2010. Dostupné z: <<http://www.nrs.co.uk/toplinereadership.html>>. Staženo 24.3.2011.
 - The Commonwealth Conversation hosted by the Royal Commonwealth Society. *RCS CC Global Press Release* [online]. Tisková zpráva. Publikováno 20.7.2009, 2 s. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/07/RCS-CC-Global-Press-Release-FINAL1.pdf>>. Staženo 29.10.2010.
 - The RCS. *Commonwealth members enjoy up to 50% trade advantage* [online]. Tisková zpráva. Publikováno 30.9.2010, 2 s. Dostupné z: <http://www.thercs.org/society/Filestore/PDFDownloads/Trade_PressRelease_FINALrevised.pdf>. Staženo 16.4.2011.
 - YouGov pro Royal Commonwealth society. *Commonwealth* [online]. Průzkum veřejného mínění. Proveden ve dnech 2.–4.3.2009. Dostupné z: <http://www.thercs.org/society/Filestore/PDFDownloads/RCS_poll.pdf>. Staženo 29.10.2010.
 - YouGov pro Royal Commonwealth Society. *Results from Commonwealth polls* [online]. Průzkum veřejného mínění. Publikováno 20.7.2009. Dostupné z: <<http://www.thecommonwealthconversation.org/wp-content/uploads/2009/07/Commonwealth-Poll-FINAL.pdf>>. Staženo 23.11.2010.

Sekundární zdroje

Knihy

- *Britain and the Commonwealth*. London: HMSO, 1992, 97 s. ISBN 0-11-701675-6.
- CROWE, Virginia. *The Commonwealth in a Changing World. New Relationships and New Directions?* London: HMSO, 1997, 30 s. ISBN 0-11-701923-2.
- DANESI, Marcel. *Encyclopaedic Dictionary of Semiotics, Media and Communication*. Toronto: University of Toronto Press Inc., 2000, 266 s. ISBN 0-8020-8329-3.
- DRULÁK, Petr a kol. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Vyd. 1. Praha: Portál 2008, 225 s. ISBN 978-80-7367-385-7.
- FERGUSON, Niall. *Britské impérium: cesta k modernímu světu*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2007, 422 s. ISBN 978-80-7260-175-2.
- FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Making the Commonwealth Matter, Interim Report*. London: The Foreign Policy Centre, 1999, 29 s.
- FORD, Kate, KATWALA, Sunder. *Reinventing the Commonwealth*. Vyd. 1. London: The Foreign Policy Center, 1999, 75 s., ISBN 0-9535598-5-X.
- GIFFORD, Chris. *The Making of Eurosceptic Britain. Identity and Economy in a Post-Imperial State*. Vyd. 1. Hampshire: Ashgate, 2008, 174 s. ISBN 978-0-7546-7074-2.
- HRAD, Miloslav. *Co je Britské společenství národů*. Praha: SNPL, 1961, 105 s.
- JUDD, Denis. *Impérium: britská imperiální zkušenost od roku 1765 do současnosti*. Vyd. 1. Praha: BB art, 1999, 507 s. ISBN 80-7257-046-3.
- MARTIN, Laurence, GARNETT, John. *British Foreign Policy – Challenges and Choices for the 21st Century*. Vyd. 1. London: Pinter, 1997. 158 s. ISBN 1-85567-4696.
- MAY, Alex (ed.). *Britain, The Commonwealth and Europe: The Commonwealth and Britain's Applications To Join the European Communities*. Vyd. 1. New York: Palgrave Macmillan, 2001. 188 s. ISBN 0-333-80013-3.
- McINTYRE, William David. *A Guide To the Contemporary Commonwealth*, New York: Palgrave Macmillan, 2001, 276 s. ISBN 978-1-403-90095-1.
- NYE, Joseph. *Soft power: The means to success in the world politics*. New York: Public Affairs, 2004, 192 s. ISBN 1-58648-306-4.
- PALMER, Alan Warwick. *Dictionary of the British Empire and Commonwealth*. Murray: London, 1996, 395 s. ISBN 0-7195-5650-3.
- SANDERS, David. *Losing an Empire, Finding a Role: British Foreign Policy since 1945*. Basingstoke: Macmillan Education, 1990, 349 s. ISBN 0-333-44266-0.
- SHAW, Timothy M. *Commonwealth: inter- and non-state contributions to the global governance*. Vyd. 1. London: Routledge, 2008. 160 s. ISBN 978-0-415-35120-8.
- SCHIAVONE, Giuseppe. *International Organizations: A dictionary and directory*. Vyd. 6. New York: Palgrave MacMillan, 2005, 390 s. ISBN 1-4039-4264-1.

- SRINIVASAN, Krishnan. *The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2008, 184 s., ISBN 978-0-230-20367-9.
- ŠANC, David, ŽENÍŠEK, Marek a kol. *Commonwealth. Z perspektivy politické vědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 216 s. ISBN 978-80-7380-146-5.
- WILLIAMS, Paul D. *British Foreign Policy under New Labour, 1997–2005*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2005. 263 s. ISBN 1-4039-1321-8.

Články v odborných časopisech

- BANERJI, Amitav. The Commonwealth of Nations: A Force for Democracy in the 21st Century? *Round Table*. 2008, Vol. 97, Issue 399, s. 813–816. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- BRACE, Steve. Commonwealth citizens—building the next generation through education. *Round Table*. 2000, Vol. 89, Issue 356, s. 493–499. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- BULL, Hedley. What is the Commonwealth? *World Politics*. 1959, Vol. 11, No. 4, s. 577–587. Dostupné z: <<http://www.jstor.org>>.
- DONAHOE, Arthur R. The Commonwealth and Democracy at the Start of the 21st Century. *Round Table*. 2000, Vol. 89, Issue 354, s. 183–189. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- Editorial. Britain and the Future Roles of the Commonwealth. *Round Table*. 1995, Vol. 334, Issue 1, s. 3. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- HOLMAN, Michael. *British Media and the Commonwealth*. *Round Table*. 1995, Vol. 334, Issue 1, s. 179–185. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- HURD, Douglas. The Commonwealth in a Changing World. *Round Table*. 1994, Vol. 329, Issue 1, s. 17–21. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- INGRAM, Derek. A much-too-timid Commonwealth. *Round Table*. 1999, Vol. 88, Issue 351, s. 497–507. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- MARSHALL, Peter. 21st Century Britain and the Commonwealth. *Round Table*. 2004, Vol. 93, Issue 376, s. 571–581. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- MARSHALL, Peter. The Commonwealth at 60. *Round Table*. 2009, Vol. 98, Issue 404, s. 535–546. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- McINTYRE, William David et al. Whose Commonwealth? Responses to Krishnan Srinivasan's The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth. *Round Table*. 2007, Vol. 96, Issue 388, s. 57–70. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- SHAH, Amanda. Survival of the Youngest. Pan-Commonwealth NGOs and the younger generation. *Round Table*. 2003, Vol. 92, Issue 369, s. 249–267. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- SRINIVASAN, Krishnan. Nobody's Commonwealth? The Commonwealth in Britain's post-imperial adjustment. *Commonwealth & Comparative Politics*. 2006, Vol. 44, Issue 2, s. 257–269. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.
- WEST, Katharine. Britain, the Commonwealth and the global economy. *Round Table*. 1994, Vol. 322, Issue 1, s. 407–417. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

- WHEARE, Kenneth Clinton. Is the British Commonwealth Withering Away? *The American Political Science Review*. 1950, Vol. 44, No. 3, s. 545–555. Dostupné z: <<http://www.jstor.org>>.
- WILLIAMS, Paul D. Blair's Britain and the Commonwealth. *Round Table*. 2005, Vol. 94, Issue 380, s. 381–391. Dostupné z: <<http://www.ebscohost.com>>.

Ostatní

- ANCRAM, Michael. *Farewell to Drift. A New Foreign Policy for a Network World* [online]. London: Global Strategic Forum, 2010, 32 s. Dostupné z: <<http://www.globalstrategyforum.org/upload/upload101.pdf>>. Staženo 23.2.2011.

Internet

- <http://www.bbc.co.uk> – BBC
- <http://www.buzzle.com> – Buzzle
- <http://www.commonwealth-of-nations.org> – Commonwealth of Nations
- <http://www.conservativehome.blogspot.com> – Conservative Home
- <http://www.conservatives.com> – Web Konzervativní strany
- <http://www.cplp.org> – Společenství portugalsky mluvících zemí
- <http://www.dfid.gov.uk> – Oddělení pro zahraniční rozvoj
- <http://www.direct.gov.uk> – Web britské veřejné správy
- <http://www.fco.gov.uk> – Ministerstvo zahraničních věcí Velké Británie
- <http://www.foundingdocs.gov.au> – Australské národní archivy
- <http://www.globalstrategyforum.org> – Global Strategy Forum
- <http://www.guardian.co.uk> – The Guardian
- <http://www.chathamhouse.org.uk> – Chatham House
- <http://www.ipsos-mori.com> – Ipsos-MORI
- <http://www.jeux.francophonie.org> – Hry Frankofonie
- <http://www.johnmajor.co.uk> – Web Johna Majora
- <http://www.latimes.com> – Los Angeles Times
- <http://www.libdems.org.uk> – Web Liberálně-demokratické strany
- <http://www.nationalarchives.gov.uk> – Britské národní archivy
- <http://www.nrs.co.uk> – National Readership Survey
- <http://www.parliament.uk> – Parlament Spojeného království
- <http://www.politicsresources.net> – Politics Resources
- <http://www.ramphalcentre.org> – Ramphal Centre
- <http://www.telegraph.co.uk> – The Telegraph
- <http://www.thecommonwealth.org> – Sekretariát Commonwealthu
- <http://www.thecommonwealthconversation.org> – The Commonwealth Conversation
- <http://www.thercs.org> – The Royal Commonwealth Society
- <http://www2.labour.org.uk> – Web Labouristické strany

Seznam příloh

Příloha č. 1: Mapa členských zemí Commonwealthu (obrázek)

Příloha č. 2: Znak Commonwealthu (obrázek)

Příloha č. 3: Seznam členských zemí Commonwealthu (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Mapa členských zemí Commonwealthu (obrázek)

Zdroj: <http://www.commonwealth-of-nations.org/Commonwealth-Home>.

Použitá mapa: <http://www.outline-world-map.com>.

Příloha č. 2: Znak Commonwealthu (obrázek)

Zdroj: <http://www.thecommonwealth.org/Internal/191086/37832/symbolandflag/>.

Příloha č. 3: Seznam členských zemí Commonwealthu (tabulka)*

Vstup	Název	Vstup	Název
1931	Austrálie	1968	Mauricius
1931	Jižní Afrika¹	1968	Nauru⁴
1931	Kanada	1968	Svazijsko
1931	Nový Zéland	1970	Fidži⁵
1931	Spojené království	1970	Samoa
1947	Indie	1970	Tonga
1947	Pákistán²	1972	Bangladéš
1948	Srí Lanka	1973	Bahamy
1957	Ghana	1974	Grenada
1957	Malajsie	1975	Papua-Nová Guinea
1960	Nigérie³	1976	Seychely
1961	Kypr	1978	Dominika
1961	Sierra Leone	1978	Šalamounovy ostrovy
1961	Tanzanie	1978	Tuvalu
1962	Jamajka	1979	Kiribati
1962	Trinidad a Tobago	1979	Svatá Lucie
1962	Uganda	1979	Svatý Vincent a Grenadiny
1963	Keňa	1980	Vanuatu
1964	Malawi	1981	Antigua a Barbuda
1964	Malta	1981	Belize
1964	Zambie	1982	Maledivy
1965	Gambie	1983	Svatý Kryštof a Nevis
1965	Singapur	1984	Brunej
1966	Barbados	1990	Namibie
1966	Botswana	1995	Kamerun
1966	Guyana	1995	Mozambik
1966	Lesotho	2009	Rwanda

Zdroj: ŠANC, David, ŽENÍŠEK, Marek a kol.: *Commonwealth z perspektivy politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. 41–42.

¹ Jižní Afrika vystoupila v roce 1961 a své členství obnovila v roce 1994.

² Pákistán vystoupil v roce 1972, své členství obnovil v roce 1989. Mezi léty 1999–2004 a opět od roku 2007 mu bylo pozastaveno členství.

³ Nigérii bylo v letech 1995–1999 pozastaveno členství.

⁴ V letech 1968–1999 a opět od r. 2006 má Nauru status zvláštního člena (member in arrears).

⁵ Fidži vystoupilo v roce 1987, navrátilo se v roce 1997 a v roce 2006 bylo jeho členství pozastaveno v důsledku vojenského puče.

* Zimbabwe bylo v roce 2002 pozastaveno členství a v roce 2003 z Commonwealthu vystoupilo.